

»Razširi prostor svojega šotora« (Iz 54,2)

Delovni dokument za celinsko fazo

»To mislite v sebi, kar je tudi v Kristusu Jezusu.

Čeprav je bil namreč v podobi Boga,
se ni ljubosumno oklepal svoje enakosti z Bogom,
ampak je sam sebe izpraznil
tako, da je prevzel podobo služabnika
in postal podoben ljudem.

Po zunanosti je bil kakor človek.« (Fil 2,5-7)

Kazalo

Uvod.....	3
1 Izkustvo sinodalne poti	7
1.1 »Sadovi, semena, plevel sinodalnosti«.....	7
1.2 Naše skupno krstno dostojanstvo	10
2 Poslušanje Svetega pisma	11
3 Naproti misijonarski sinodalni Cerkvi	12
3.1 Poslušanje, ki postane sprejemanje	13
Odločitev za mlade, ljudi s posebnimi potrebami in zaščito življenja	14
Poslušanje tistih, ki se čutijo zapostavljene in izključene	15
3.2 Sestre in bratje za poslanstvo	17
Poslanstvo Cerkve v današnjem svetu.....	17
Skupna hoja z vsemi kristjani	19
Kulturni konteksti	20
Kulture, religije in dialog.....	21
3.3 Občestvo, sodelovanje (participacija, soudeležnost) in soodgovornost	22
Onkraj klerikalizma	23
Ponovno premisliti soudeležnost (participacijo) žensk	24
Karizme, poklici in službe	26
3.4 Sinodalnost dobiva obliko	28
Strukture in ustanove (institucije).....	28
Formacija	31
Duhovnost.....	32
3.5 Sinodalno življenje in bogoslužje (liturgija)	33
Korenine, ki segajo globoko	33
Napetosti, ki jih je treba obvladati: prenova in sprava	34
Sinodalni slog praznovanja (obhajanja)	36
4 Nadaljnji koraki	37
4.1 Pot spreobrnjenja in prenove.....	37
4.2 Metodologija za celinsko fazo.....	38
Ključne faze v procesu	39
INFOGRAFIKA	42
SINODALNI PROCES:	42

Uvod

1. Sinoda se nadaljuje: leto dni po njenem začetku to lahko z navdušenjem trdimo. V prvem delu posvetovalne faze je bilo v dejavnosti sinode vključenih na milijone ljudi po vsem svetu: nekateri so sodelovali na srečanjih na krajevni ravni, nekateri pri animaciji in usklajevanju dejavnosti na različnih ravneh, drugi so jo podprli s svojo molitvijo. »Zahvaljujemo se tudi kontemplativnim redovnicam, ki so svoje ljudstvo spremljale z molitvijo in še naprej molijo za sinodalne sadove« (Škofovska konferenca Peru). Vsi sodelujoči so pravi protagonisti sinode.

2. Na pot jih je spodbudila želja, da bi našli odgovor na temeljno vprašanje, ki usmerja celoten proces: »Kako se danes na različnih ravneh (od krajevene do svetovne) uresničuje 'hoja skupaj', ki Cerkvi omogoča, da oznanja evangelij v skladu z zaupanim poslanstvom? H kakšnim korakom nas vabi Sveti Duh, da bi rasli kot sinodalna Cerkev?« (Pripravljalni dokument, št. 2).

3. Na poti so izkusili veselje srečanja bratov in sester v Kristusu, ki med seboj delijo, kar je med njimi odmevalo ob poslušanju Besede in skupnem premišljevanju (refleksiji) o viziji Cerkve, ki je izhajala iz spodbud Pripravljalnega dokumenta (PD). To je v njih hranilo željo po vedno bolj sinodalni Cerkvi. Sinodalnost zanje ni bila več abstrakten koncept, ampak je postala konkretno izkustvo; začutili so njen okus in si jo želijo nadaljevati: »Po tem procesu smo odkrili, da je sinodalnost način, kako biti Cerkev; pravzaprav je to pravi način, kako biti Cerkev. Sveti Duh nas prosi, da smo bolj sinodalni« (Škofovska konferenca Anglije in Škotske).

4. Njihove izkušnje so se prelile v besede, v prispevke, ki so jih različne skupnosti in skupine poslale škofijam. Slednje so napravile povzetke in jih posredovale škofovskim konferencam. Izhajajoč iz sheme, ki jo vsebuje PD, so te sestavile povzetek, ki so ga poslale Generalnemu tajništvu sinode.

5. Na globalni ravni je sodelovanje preseгло vsa pričakovanja. Tajništvo sinode je prejelo celotne povzetke 112 od 114 škofovskih konferenc in vseh 15 Vzhodnih katoliških Cerkva, ki jim je treba dodati še razmišljanja 17 od 23 dikasterijev Rimske kurije, pa tudi razmišljanja vrhovnih redovnih predstojnikov (USG/UISG), ustanov posvečenega življenja in družb apostolskega življenja, združenj in gibanj vernih laikov. Poleg več kot tisoč prispevkov posameznikov in skupin so prispeli še vpogledi, zbrani po družbenih medijih v okviru pobude »digitalna sinoda«. To gradivo je bilo razdeljeno skupini

strokovnjakov: škofom, duhovnikom, redovnikom in redovnicam, posvečenim moškimi in ženskimi, laikom in laikinjam z vseh kontinentov in strokovnjakom različnih disciplin. Po branju poročil so se ti strokovnjaki za skoraj dva tedna srečali z redakcijsko skupino, ki so jo sestavljali generalni poročevalec, generalni tajnik sinode, podtajniki in nekateri uradniki tajništva sinode ter člani koordinacijskega odbora. Tej skupini so se nazadnje pridružili člani Sveta. Skupaj so delali v ozračju molitve in razločevanja, da bi delili sadove svojega branja z namenom priprave Dokumenta za celinsko fazo (DCF).

6. Navedki, vstavljeni v DCF, skušajo posredovati predstavo o bogastvu prejetega gradiva in dopustiti, da glas Božjega ljudstva z vseh delov sveta odmeva in govori, kolikor je mogoče. Ne smemo jih razlagati, kot da podpirajo stališča določenega področja sveta, niti da preprosto predstavljajo geografsko raznolikost, čeprav smo skušali zagotoviti določeno ravnotežje glede izvora virov. Ti navedki so bili izbrani predvsem zato, ker posebej močno, posrečeno ali natančno izražajo način čutenja, ki se ponavlja v številnih povzetkih. Vendar pa je jasno, da noben dokument ne more strniti globine vere, življenjske moči upanja in energije ljubezni, ki vejejo iz prejetih prispevkov. Za njimi lahko zaslutimo moč in bogastvo izkušenj, do katerih so prišle različne Cerkve, ko so se podale na pot in se odprle raznolikosti glasov teh, ki so spregovorili. Prav omogočanje tega srečanja in dialoga je smisel sinodalne poti, katere končni namen ni priprava dokumentov, temveč odpiranje obzorij upanja za uresničenje poslanstva Cerkve.

7. DCF se umešča na to pot, ki še zdaleč ni zaključena, in na njej dobiva svoj smisel. Glede na kontinentalno fazo sinodalnega procesa je dokument osnovan okrog nekaterih jeder upanja in skrbi Božjega ljudstva z vseh koncev sveta. Na ta način nudi krajevnim Cerkvam priložnost medsebojnega poslušanja v luči kontinentalnih zborovanj leta 2023. Njihova naloga bo sestaviti seznam prednostnih vsebin, ki bodo teme razločevanja prvega zasedanja XVI. generalne skupščine redne škofovske sinode, ki bo potekalo od 4. do 29. oktobra 2023.

8. Razjasnitev vloge DCF-ja nam omogoča, da se osredotočimo tudi na to, kar DCF ni: ni sklepnih dokument, saj proces še zdaleč ni končan; ni dokument cerkvenega učiteljstva, niti poročilo sociološke raziskave; ne ponuja oblikovanja operativnih smernic, ciljev in nalog, niti ni popolnoma izdelana teološka vizija. Kljub temu pa je teološki, saj je poln izjemnega teološkega zaklada, vsebovanega v

izkustvu poslušanja glasu Duha s strani Božjega ljudstva, kar omogoča, da se pokaže njegov *sensus fidei*. Za teološki dokument gre tudi v smislu, da je usmerjen v služenje poslanstvu Cerkve – oznanjati Kristusa, ki je umrl in vstal za odrešenje sveta.

9. Da bi se izognili nesporazumom pri njegovem branju, je bistveno upoštevati posebno naravo in strukturo DCF-ja. Dokument se začne s poglavjem, ki ne ponuja preproste kronike, temveč predstavi pripoved v luči vere o dosedanji izkušnji sinodalnosti s posvetovanjem Božjega ljudstva v krajevnih Cerkvah in razločevanjem pastirjev v škofovskih konferencah: oriše sinodalno izkustvo, predstavi težave, ki so se pokazale, in najpomembnejše sadove, ki so jih zbrali, ter tako opredeli vogelne kamne pristinega skupnega izkustva krščanske vere. S tem ne ponudi definicije sinodalnosti v strogem pomenu – za to se lahko obrnete na PD ali gradivo, zbrano na spletni strani sinode (www.synod.va) –, temveč izraža skupni občutek izkustva sinodalnosti, ki so ga doživeli sodelujoči. Ob tem se pokažejo globoka ponovna pridobitev skupnega dostojanstva vseh krščenih, pristen steber sinodalne Cerkve in teološki temelj tiste edinosti, ki se more upreti težnji po homogenizaciji. To omogoča, da še naprej cenimo različnost poklicev in karizem, ki jih Sveti Duh z nepredvidljivim obiljem izliva na svoje verne.

10. Drugo poglavje predstavi svetopisemsko ikono – podobo šotora, s katero se začneja 54. poglavje Izaijeve knjige –, ki ponuja tudi ključ za razlaganje vsebin DCF-ja v luči Besede. Umesti jih namreč v lok Božje obljube, ki postane poklicanost za njegovo ljudstvo in njegovo Cerkev: »Razširi prostor svojega šotora!«

11. Ta šotor je prostor *občestva*, prostor *soudeležnosti* (*participacije*) in temelj za *poslanstvo*. Tretje poglavje izrazi ključne besede sinodalnega procesa, ki so povezane s sadovi poslušanja Božjega ljudstva. To stori tako, da jih zbere okrog petih medsebojno prepletenih generativnih napetosti:

1) Poslušanje kot odprtost za sprejemanje, ki izhaja iz želje po radikalnem vključevanju – nihče ni izključen! Slednjega je treba razumeti v perspektivi občestva s sestrami in brati ter našim skupnim Očetom. Pri tem se poslušanje ne pokaže kot instrumentalno dejanje, temveč kot sprejetje osnovne drže Boga, ki posluša svoje ljudstvo, kot hoja za Gospodom, ki nam ga evangeliji nenehno predstavljajo v drži poslušanja ljudi, ki prihajajo k njemu po cestah Svete dežele. V tem smislu je poslušanje že poslanstvo in oznanjevanje.

2) Spodbuda za izhod v poslanstvo. Gre za poslanstvo, za katerega katoličani priznavajo, da ga je treba uresničevati z brati in sestrami drugih krščanskih veroizpovedi in v dialogu z verniki drugih verstev. Tako poslanstvo dejanja človeške skrbi (za druge) preoblikuje v pristna duhovna izkustva. Ta oznanjajo obličje Boga, ki tako skrbi za človeka, da je daroval svoje lastno življenje, da bi mi imeli življenje v izobilju.

3) Zavzetost za nadaljevanje poslanstva zahteva sprejem sloga, temelječega na soudeležbi (participaciji), ki ustreza popolnemu prevzemu soodgovornosti vseh krščenih za edino poslanstvo Cerkve. Slednje izhaja iz skupnega krstnega dostojanstva.

4) Oblikovanje konkretnih možnosti za živa občestva, soudeležbo (participacijo) in poslanstvo po strukturah in ustanovah, v katerih živijo ljudje, ki so ustrezno oblikovani in podprti z živo duhovnostjo.

5) Bogoslužje (liturgija), zlasti evharistično, vir in vrhunec krščanskega življenja, ki združuje skupnost, dela občestvo oprijemljivo, omogoči uresničevanje soudeležnosti ter z besedo in zakramenti hrani zavzetost za poslanstvo.

12. Sklepno četrto poglavje je namenjeno pogledu v prihodnost in vsebuje ključna vidika za nadaljevanje poti: duhovni vidik razkriva obzorje sinodalnega misijonskega spreobrnjenja, metodologija pa podaja nadaljnje korake za kontinentalno fazo.

13. DCF bo razumljiv in koristen le, če ga bomo brali z očmi učenca, ki ga prepoznava kot pričevanje poti spreobrnjenja k sinodalni Cerkvi, ki se iz poslušanja uči, kako svoje evangelizacijsko poslanstvo prenoviti v luči znamenj časov, da bi človeštvu še naprej ponujala način bivanja in življenja, znotraj katerega lahko vsi čutijo, da so vanj vključeni kot protagonisti. Na tej poti je svetilka našim korakom Božja Beseda, ki nudi luč za ponovno branje, razlaganje in izražanje doživetih izkušenj.

14. Skupaj molimo:

*Gospod, vse svoje ljudstvo si zbral na sinodi.
Zahvaljujemo se ti za veselje, ki so ga doživeli tisti,
ki so se v tem letu odločili, da se odpravijo na pot
v poslušanju Boga, svojih bratov in sester
v drži sprejemanja, ponižnosti, gostoljubnosti in bratstva.
Pomagaj nam, da bomo na te strani vstopili kot na »sveto zemljo«.
Pridi, Sveti Duh, bodi vodnik naše skupne poti!*

1 Izkustvo sinodalne poti

15. V poročilih, ki so jih poslale Cerkev z vsega sveta, je čutiti veselje, upanje, trpljenje in rane Kristusovih učencev. Njihove besede so odmev tega, kar leži v srcu vsega človeštva. V njih je izražena želja, da bi Cerkev, ki pod vodstvom Duha hodi s Kristusom, izpolnjevala svoje poslanstvo evangelizacije. »To 'sinodalno' izkustvo je v vernih laikih prebudilo željo, da bi se vključili v življenje Cerkve, v njeno sodelovanje s sodobnim svetom in v njeno pastoralno delo v svetu« (Kanadska škofovska konferenca).

1.1 »Sadovi, semena, plevel sinodalnosti«

16. Prvi del sinodalne poti je obrodil obilo sadov, nova semena, ki obljublajo novo rast, predvsem pa omogočajo izkustvo veselja v zahtevnih časih: »Iz sadov, semen in plevela sinodalnosti predvsem izhajajo glasovi, ki zelo ljubijo Cerkev, glasovi, ki sanjajo o Cerkvi, ki verodostojno pričuje, Cerkvi, ki je vključujoča, odprta in sprejemajoča Božja družina« (Zimbabvejska škofovska konferenca). Haiti govori v imenu mnogih: »Čeprav v državi beležimo vedno nove primere ugrabitev in nasilja, škofijska poročila izražajo veselje, ki so ga izkusili ljudje, ki so lahko dejavno sodelovali v prvi fazi sinode« (Haitijska škofovska konferenca). Želja mnogih je bila, da se to veselje razširi in deli z drugimi. V škofiji Ebibeyín (Ekvatorialna Gvineja) odmeva: »To sinodalno izkustvo je bilo za mnoge nekaj najbolj dragocenega, kar so do tedaj izkusili v svojem krščanskem življenju. Od trenutka, ko se je začela sinoda, pa do danes med Božjim ljudstvom vlada veliko navdušenje.« Med sadovi sinodalnega izkustva več povzetkov izpostavlja močnejši občutek pripadnosti Cerkvi in konkretno, praktično uresničenje spoznanja, da Cerkev niso le duhovniki in škofje: »Ko smo si zastavili temeljno vprašanje: 'Kako se danes v naši krajevni Cerkvi uresničuje skupna hoja?' smo ugotovili, da so imeli ljudje priložnost spoznati resnično naravo Cerkve in v tej luči uzreti položaj svoje krajevne Cerkve« (Bangladeška škofovska konferenca).

17. Velikega odobravanja je bila deležna metoda duhovnega pogovora, ki je mnogim omogočila, da so iskreno pogledali na resničnost (stvarnost) cerkvenega življenja ter poimenovali svetlobe in sence [življenja Cerkve, op. prev.]. Ta iskrena ocena je takoj obrodila misijonske sadove: »Priča smo veliki

mobilizaciji Božjega ljudstva, veselju nad srečevanjem in skupno hojo ter odkritim govorom. Nekateri kristjani, ki so se čutili prizadete in so se zato oddaljili od Cerkve, so se med to posvetovalno fazo vrnili« (Škofovska konferenca Srednjeafriške republike). Mnogi so poudarili, da jih je Cerkev prvič vprašala za mnenje in želijo nadaljevati to pot: »Srečanja v duhu sinodalne metode, na katerih lahko vsi člani kongregacije ali skupnosti odkrito in iskreno izrazijo mnenje, pa tudi srečanja z različnimi skupinami izven Cerkve, naj se nadaljujejo. Tovrstno sodelovanje bi moralo postati 'nenapisan zakon' kulture v Cerkvi, s katerim bi pospeševali zблиževanje med člani Cerkve in družbenimi skupinami ter tako v ljudeh ustvarili pripravljenost za globlji dialog« (Latvijska škofovska konferenca).

18. Ta dokument se ne izogiba težavam in izzivom, ki jih poročila ne skrivajo. Nekateri so povezani s sovpadanjem posvetovalne faze in pandemije, drugi izhajajo iz težav pri razumevanju pomena sinodalnosti, iz potrebe po večjih prizadevanjih za prevajanje in inkulturacijo gradiva, iz napak pri organiziranju sinodalnih srečanj v nekaterih lokalnih kontekstih ali iz nasprotovanja osnovnemu predlogu. Ne manjka zelo jasnih izrazov zavračanja sinode: »Sinodi ne zaupam. Mislim, da so jo sklicali, da bodo še bolj spremenili Kristusov nauk in še globlje ranili njegovo Cerkev« (prispevek posameznika iz Združenega kraljestva). Nemalokrat je bila izražena bojazen, da bi poudarjanje sinodalnosti lahko vplivalo na to, da bi Cerkev sprejemala mehanizme in postopke, ki so odvisni od večinskega načela demokratičnega tipa. Med težavami je treba opozoriti na dvome glede resnične učinkovitosti oziroma ciljev sinodalnega procesa: »Nekateri so izrazili dvom o izidu sinodalnega procesa, ker Cerkev razumejo kot togo institucijo, ki se ni pripravljena spreminjati in posodobiti, ali ker sumijo, da je sinodalni izid vnaprej določen« (Kanadska škofovska konferenca).

19. Številna poročila omenjajo strah in odpor duhovščine, pa tudi pasivnost laikov, njihov strah pred svobodnim izražanjem ter težave glede razumevanja in artikuliranja vloge duhovnikov in škofov v sinodalni dinamiki: »V tem procesu je bilo navzoče tudi nasprotovanje, slabo sodelovanje skupnosti, ki se niso pridružile. To je deloma morda posledica novosti tega izziva, saj mnoge skupnosti niso navajene na takšen način življenja Cerkve. Poleg tega gre za posledico dejstva, da nekateri voditelji in pastirji niso prevzeli vloge njim ustrezne animacije in vodenja. V več škofijskih poročilih je zapisano tudi, da so se duhovniki procesa slabo udeleževali ali sploh ne« (Čilska škofovska konferenca). Sinodalni proces in gradiva v mnogih primerih razkrivajo, da je zelo razširjeno dojemanje ločenosti

med duhovniki in ostalim Božjim ljudstvom: »Posvetovanja na škofijski in nacionalni ravni so pokazala, da je odnos med duhovniki in verniki marsikje težaven. Po eni strani so ljudje kritični do dojemanja oddaljenosti med kleriki in laiki, v nekaterih primerih duhovnike doživljajo celo kot oviro za rodovitno skupnost. Istočasno so v poročilih navedeni izzivi za duhovnike: pomanjkanje duhovnikov in tudi vse manj prostovoljcev vodi v izčrpanost; prav tako duhovniki menijo, da niso vedno slišani, nekateri duhovniki se sprašujejo o smislu svoje službe. Kaj naredi duhovnika dobrega? Kako lahko župnijsko življenje postane izkušnja, ki obogati vse vključene? Zakaj vse manj moških čuti poklicanost? O teh vprašanjih se je treba pogovarjati« (Avstrijska škofovska konferenca).

20. Ovira, ki je na poti skupne hoje zlasti pomembna (relevantna), je velik škandal zaradi zlorab s strani duhovščine oziroma zaposlenih v cerkvenih službah: v prvi vrsti gre za zlorabe mladoletnih in ranljivih oseb, pa tudi za druge vrste zlorab (duhovne, spolne, ekonomske, zlorabo avtoritete, vesti). To je odprta rana, ki še naprej povzroča bolečine žrtvam in preživelim ter njihovim družinam in skupnostim: »Veliko je bilo govora o vplivu krize spolnih zlorab duhovščine in odzivu Cerkve nanje [...]. Za mnoge so posledice navedenega še vedno živo in nerešeno vprašanje. Zelo odločno je bila podana zahteva za priznanje teh grozodejstev in nastale škode ter okrepitev prizadevanja za zaščito ranljivih, da se popravi škodo, ki jo je utrpela moralna avtoriteta Cerkve, in obnovi zaupanje. Nekateri škofije so poročale, da so udeleženci želeli, naj se pretekle zlorabe javno prizna in se zanje oddolži« (Avstralska škofovska konferenca). Po skrbnem in bolečem razmisleku o dediščini zlorab so številne sinodalne skupine pozvale k spremembam kulture Cerkve z namenom večje preglednosti (transparentnosti), odgovornosti in soodgovornosti.

21. Poleg tega se v nekaterih državah sinodalna pot prekriva z vojnami, ki naš svet omadežujejo s krvjo, »dajejo prosto pot fanatizmom vseh vrst in preganjanjem, celo pobojem. Prišlo je do sektaškega in etničnega hujšakstva, ki sta se sprevergla v oborožene in politične spopade, v katerih prihaja tudi do prelivanja krvi« (Maronitska cerkev). Še zlasti težke so razmere, v katerih kristjani, tudi katoličani, živijo v državah, ki so v medsebojnih vojnah. Tudi v teh negotovih razmerah, v katerih je še bolj okrepljeno srečevanje s križem in vstajenjem, so krščanske skupnosti zmogle sprejeti vabilo k sinodalnemu izkustvu, razmišljati o tem, kaj pomeni hoditi skupaj, in izraziti željo po nadaljevanju: »Ker se je zgodila tragedija genocida nad Tutsiji, ki je močno razdelil ruandsko ljudstvo, se moramo

še bolj poglobiti v temo občestva z vidika pristinega zdravljenja kolektivnega spomina. Ta sinoda nam je pomagala bolje razumeti, da mora biti pastorala edinosti in sprave še naprej prednostna naloga« (Ruandska škofovska konferenca).

1.2 Naše skupno krstno dostojanstvo

22. S pomočjo živetega izkustva sinodalnosti smo prišli do »ključnega in dragocenega spoznanja, kako si vsi delimo skupno dostojanstvo in poklicanost po krstu, da se udeležujemo življenja Cerkve« (Etiopijska škofovska konferenca). To temeljno sklicevanje na krst – ne kot na abstrakten koncept, idejo, ampak kot občuteno identiteto – takoj poudari povezavo med sinodalno obliko Cerkve in možnostjo uresničevanja njenega poslanstva: »Vse bolj se je krepilo razumevanje, da je za vse, ki so prejeli blagoslov krsta, pomembno, da hodijo skupaj, delijo in razločujejo, k čemu jih kliče Sveti Duh. Prišlo je do globokega zavedanja dejstva, da je v sinodalni Cerkvi skupna hoja pot, kako postati misijonarska Cerkev« (Japonska škofovska konferenca). Številne krajevne Cerkve, ki delujejo v okolju, kjer živijo številne druge krščanske denominacije, še zlasti poudarjajo krstno dostojanstvo vseh krščanskih sester in bratov ter skupno poslanstvo v služenju evangeliju. Sinodalni proces je nepopoln brez srečanja z brati in sestrami iz drugih verskih skupnosti, druženja in izmenjave dialoga z njimi ter vključevanja v skupne dejavnosti. Narodna poročila izražajo željo po globljem ekumenskem srečevanju in potrebo po vzgoji, s katero bi podprli to delo.

23. V poročilih je sinodalni proces predstavljen kot izkušnja novosti in svežine: »Božje ljudstvo je opozorilo na edinstvenost izkustva svobodnega govorjenja in slišnosti v organiziranih odprtih pogovorih, kjer so bili posebej pozorni na navdihe Svetega Duha. Ljudje so govorili o tem, da so jih po desetletjih obiskovanja cerkve prvič prosili, naj kaj povedo« (Pakistanska škofovska konferenca). Izkustvo osvoboditve in novega življenja ponazarja podoba jajčne lupine, ki počí, da lahko novo življenje razprostire krila.

24. Drugje najdemo zapise, ki spominjajo na oddaljenost med člani družine in zaželeno vrnitev, na konec kolektivne odtujitve od identitete sinodalne Cerkve. Če uporabimo svetopisemsko podobo, bi lahko rekli, da je sinodalna pot zaznamovala prve korake vrnitve iz kolektivnega izgnanstva, katerega posledice so prizadele celotno Božje ljudstvo: če Cerkev ni sinodalna, se v njej nihče ne more zares počutiti doma.

2 Poslušanje Svetega pisma

25. Ljudstvu, ki je živelo v izgnanstvu, je prerok namenil naslednje besede, ki nam danes lahko pomagajo, da se posvetimo temu, k čemur nas kliče Gospod po izkustvu žive sinodalnosti: »Razširi prostor svojega šotora, razpni pregrinjala svojih bivališč. Nikar ne varčuj! Podaljšaj svoje vrvi, utrdi svoje kole!« (Iz 54,2).

26. Izgnanemu ljudstvu prerokove besede priključijo v spomin izkušnjo eksodusa, izhoda iz Egipta, ko so bivali v šotorih, in oznanja obljubo vrnitve v deželo, ki je znamenje veselja in upanja. Da bodo pripravljene na to, morajo razširiti šotor, tako da delujejo na tri elemente njegove strukture. Prvi je pregrinjalo, ki ščiti pred soncem, vetrom in dežjem ter določi prostor življenja in druženja. Treba ga je razprostrti, da lahko zaščiti tudi tiste, ki še niso v njem, a se čutijo poklicane vstopiti vanj. Vrvi, ki ga držijo skupaj, so drugi sestavni del šotora. Uravnotežiti morajo napetost, ki je potrebna, da se šotor ne povesi in da lahko ublaži pritisk vetra. Zato je treba ob razširitvi šotora vrvi napeti, da se ohrani pravo napetost. Tretji sestavni del pa so koli, s katerimi se konstrukcija šotora pritrdi v tla, da se zagotovi njegovo trdnost, hkrati pa se jih lahko prestavi, če je treba šotor prestaviti drugam.

27. Te Izaijeve besede nas danes vabijo, da si tudi Cerkev predstavljamo kot šotor, pravzaprav kot shodni šotor, ki je spremljal ljudstvo na njihovi poti po puščavi: poklicani so bili, da ga razprostrejo, a tudi predstavljajo. V njegovem središču stoji tabernakelj, to je prisotnost Gospoda. Šotoru trdnost zagotavljajo koli, temelji vere, ki se ne spreminjajo, mogoče pa jih je prestaviti in zasaditi v vedno nova tla, tako da šotor lahko spremlja ljudstvo na njegovi poti skozi zgodovino. Da se šotor ne povesi, pa mora njegova struktura ohranjati ravnovesje različnih sil in napetosti, ki jim je izpostavljen – to je prisposoba, ki izraža potrebo po razločevanju. Številna poročila predstavljajo Cerkev kot obsežno, a ne homogeno bivališče, ki more dati zavetje vsem, a je hkrati odprto, kar dopušča vstopanje in izstopanje (prim. Jn 10,9), ter vodi v objem z Očetom in vsem človeštvom.

28. Razširitev šotora zahteva, da se vanj sprejme druge in naredi prostor za njihovo raznolikost. Razširitev prostora zato vključuje tudi pripravljenost umreti samemu sebi iz ljubezni, ponovno najti sebe v odnosu s Kristusom in bližnjim ter po njima: »Resnično, resnično, povem vam: Če pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umre, ostane samo; če pa umre, obrodi obilo sadu« (Jn 12,24). Rodovitnost Cerkve je odvisna od tega, ali sprejmemo to smrt, ki ni izničenje, temveč izpraznjenje sebe, da bi nas

Kristus napolnil po Svetem Duhu. Gre za proces, v katerem prejmemo bogatejše, globlje odnose z Bogom in drug z drugim. To je kraj milosti in preobrazbe. Zato apostol Pavel priporoča: »To mislite v sebi, kar je tudi v Kristusu Jezusu: Čeprav je bil namreč v podobi Boga, se ni ljubosumno oklepal svoje enakosti z Bogom, ampak je sam sebe izpraznil tako, da je prevzel podobo služabnika in postal podoben ljudem« (Flp 2,5-7). Pod tem pogojem bodo člani Cerkve, vsak zase in vsi skupaj, lahko sodelovali s Svetim Duhom pri izpolnjevanju poslanstva, ki ga je Jezus Kristus dodelil svoji Cerkvi: to je bogoslužno, evharistično dejanje.

»Resnično, resnično, povem vam: Če pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umre, ostane sólo; če pa umre, obrodi obilo sadu.« (Jn 12,24)

3 Naproti misijonarski sinodalni Cerkvi

29. Svetopisemska podoba šotora se prepleta z drugimi podobami, ki se pojavljajo v številnih poročilih: podoba družine in doma kot kraja, ki mu ljudje želijo pripadati in kamor se želijo vrniti. »Cerkev kot dom nima vrat, ki se zapirajo, ampak je prostor, ki se nenehno širi« (Italijanska škofovska konferenca). Dinamiko doma in izgnanstva, pripadnosti in izključenosti, se v poročilih zaznava kot napetost. V enem od njih je zapisano: »Tisti, ki se v Cerkvi počutijo doma, pogrešajo tiste, ki se ne« (Irska škofovska konferenca). V teh glasovih zaznavamo »Božje sanje o globalni in sinodalni Cerkvi, ki živi edinost v različnosti. Bog pripravlja nekaj novega in mi moramo sodelovati« (vrhovni redovni predstojniki USG/UISG).

30. Prispevki so spodbudni, ker se izognejo dvema glavnima duhovnim skušnjavam, s katerima se sooča Cerkev pri odzivanju na raznolikost in napetosti, ki jih povzročata. Prva je, da ostajamo ujeti v konfliktu, tako da se nam zožijo obzorja, izgubimo čut za celoto, identiteta pa razpade na podidentitete. To je izkustvo Babilona in ne izkustvo binkošti, kar lahko dobro prepoznamo v mnogih značilnostih našega sveta. Druga skušnjava pa je, da postanemo duhovno ločeni in se ne zanimamo za napetosti, v katere smo vpeti, ter svojo pot nadaljujemo, ne da bi sodelovali s tistimi, ki so nam na tej

poti blizu. Namesto tega smo »poklicani k temu, da bolje živimo napetost med resnico in usmiljenjem, kot je to delal Jezus [...]. Ljudje sanjajo o Cerkvi, ki bolj polno živi kristološki paradoks: pogumno oznanja pristno učenje, hkrati pa s pastoralnim in duhovnim spremljanjem pričuje o radikalnem vključevanju in sprejemanju« (Škofovska konferenca Anglije in Walesa).

31. V središču sinodalnega procesa je vizija Cerkve, ki je sposobna radikalnega vključevanja, skupne pripadnosti in globoke gostoljubnosti v skladu z Jezusovim učenjem: »Namesto da se obnašamo kot vratarji, ki skušajo druge izključiti od mize, si moramo prizadevati, da bi ljudje vedeli, da lahko tukaj vsak najde svoj prostor in dom« (pripomba župnijske skupine iz ZDA). Poklicani smo, da gremo v vsak kraj, zlasti zunaj znanih območij, da »zapustimo udoben položaj tistih, ki nudijo gostoljubje, in dopustimo, da nas v svoje bivanje sprejmejo tisti, ki so naši sopotniki na poti človeštva« (Nemška škofovska konferenca).

3.1 Poslušanje, ki postane sprejemanje

32. Na tej poti so Cerkve spoznale, da je pot do večje vključenosti – razširjenega šotora – postopna. Začne se s poslušanjem ter zahteva širšo in globljo preobrazbo odnosov, drž in struktur ter nove pristope k pastoralnemu spremljanju. Začne se s pripravljenostjo priznati, da so obrobja lahko prostor, kjer klic k spreobrnjenju odmeva skupaj s pozivom k odločnejšemu uresničevanju evangelija. Poslušanje zahteva, da druge prepoznamo kot osebe z njihovo lastno potjo. Ko to uspemo, se drugi počutijo dobrodošle (sprejete) in ne obsojene, svobodne, da delijo svojo duhovno pot. Navedeno smo izkusili v številnih okoljih in za nekatere je bil to najbolj preobražajoč (transformativen) vidik celotnega procesa. Sinodalno izkustvo lahko beremo kot pot prepoznavanja teh, ki čutijo, da v Cerkvi niso dovolj priznani. To še zlasti velja za tiste laike in laikinje, diakone, posvečene moške in žene, ki so pred tem imeli občutek, da institucionalne Cerkve ne zanima njihova izkušnja vere ali njihovo mnenje.

33. Povzetki vsebujejo tudi razmišljanja o tem, kako težko je poglobljeno poslušati in sprejeti, da nas to spreminja. Poudarjajo pomanjkanje skupnostnih procesov poslušanja in razločevanja ter pozivajo k večjemu usposabljanju na tem področju. Poleg tega opozarjajo na trdovratni obstoj

strukturnih ovir, med katerimi so: hierarhične strukture, ki spodbujajo avtokratske težnje; klerikalna in individualistična kultura, ki izolira posameznike ter krha odnose med duhovniki in laiki; družbeno-kulturne in ekonomske razlike, ki koristijo premožnim in izobraženim; odsotnost »vmesnih« prostorov, ki spodbujajo srečanja med pripadniki medsebojno ločenih skupin.

V poljskem poročilu je zapisano: »Neposlušanje vodi v nerazumevanje, izključevanje in marginalizacijo. Posledično pride do zaprtosti, poenostavljanja, pomanjkanja zaupanja in strahov, ki uničujejo skupnost. Ko duhovniki nočejo poslušati, iščejo izgovore, na primer veliko število dejavnosti. Ko vprašanja ostanejo brez odgovora, se v srcih vernih laikov lahko pojavi občutek žalosti in odtujenosti. Brez poslušanja so odgovori na težave vernikov iztrgani iz konteksta in ne naslavlajo bistva problemov, ki jih doživljajo, ter postanejo prazen moralizem. Laiki čutijo, da beg duhovnikov pred iskrenim poslušanjem izhaja iz strahu pred tem, da bi se morali pastoralno angažirati. Podoben občutek narašča, kadar škofje nimajo časa za pogovor in poslušanje vernikov.«

34. Hkrati v poročilih zasledimo tudi osamljenost in izoliranost številnih duhovnikov, ki se ne čutijo slišane, podprte in cenjene. Morda je eden od najmanj očitnih glasov v poročilih prav glas duhovnikov in škofov, ki govorijo o sebi in svojih izkušnjah skupne hoje. Posebej pozorno je treba prisluhniti posvečenim duhovnikom, da se bodo lahko pogovarjali o številnih razsežnostih svojega čustvenega in spolnega življenja. Poročila opozarjajo tudi na potrebo po zagotavljanju ustreznih oblik sprejemanja in zaščite žensk in morebitnih otrok duhovnikov, ki so prelomili zaobljubo celibata, saj so sicer ogroženi zaradi nevarnosti, da utrpijo hudo krivico in diskriminacijo.

Odločitev za mlade, ljudi s posebnimi potrebami in zaščito življenja

35. Izražena je bila vsesplošna skrb glede skromne prisotnosti glasu mladih v sinodalnem procesu, vse bolj pa tudi v življenju Cerkve. Nujno se je treba ponovno osredotočiti na mlade, njihovo formacijo in spremljanje, tudi kot način uresničevanja sklepov zadnje sinode z naslovom »Mladi, vera in razločevanje poklicanosti« (2018). Tedaj so ravno mladi opozorili na potrebo po bolj sinodalni Cerkvi, zlasti glede posredovanja vere danes. Pobuda »digitalna sinoda« je pomemben poskus, da se prisluhne mladim in ponudi nova spoznanja (uvide) za oznanjevanje evangelija. Poročilo z Antilov poudarja:

»Ker naši mladi izkušajo zelo visoko stopnjo odtujenosti (od Cerkve), moramo narediti prednostno izbiro za mlade.«

36. Številna poročila opozarjajo na pomanjkanje ustreznih struktur in načinov ustreznega spremljanja ljudi s posebnimi potrebami ter pozivajo k novim načinom sprejemanja njihovega prispevka (Cerkvi) in spodbujanja njihove soudeležbe (participacije) – kljub lastnemu učenju je Cerkev v nevarnosti, da bi posnemala družbo, ki jih odvrže stran. »Naštete oblike diskriminacije – pomanjkanje poslušanja, kršitev pravice do izbire, kje in s kom živeti, odrekanje zakramentov, obtožbe čarovništva, zlorabe – in druge opisujejo kulturo zavračanja ljudi s posebnimi potrebami. Vse to ne nastane naključno, temveč izhaja iz skupnega izvora: zamisli, da je življenje ljudi s posebnimi potrebami manj vredno od življenje drugih ljudi« (poročilo posebnega sinodalnega posvetovanja glede oseb s posebnimi potrebami Dikasterija za laike, družino in življenje).

37. Enako pomembna je zavzetost Božjega ljudstva za zaščito krhkega in ogroženega življenja na vseh stopnjah. V Grškokatoliški cerkvi v Ukrajini sinodalnost na primer vključuje tudi »preučevanje pojava migracij žensk in nudenje podpore ženskam različnih starostnih skupin; posvečanje posebne pozornosti ženskam, ki se odločijo za splav zaradi strahu pred materialno revščino in zavrnitvijo s strani njihovih družin v Ukrajini; izvajanje izobraževalnega dela med ženskami, ki so poklicane k odgovorni odločitvi v težkih življenjskih obdobjih, s ciljem, da se ohranja in varuje življenja nerojenih otrok ter preprečuje splav; skrb za ženske s postabortivnim sindromom«.

Poslušanje tistih, ki se čutijo zapostavljene in izključene

38. Poročila jasno kažejo, da so mnoge skupnosti sinodalnost že razumele kot povabilo k poslušanju tistih, ki se počutijo izgnane iz Cerkve. Tovrstne skupine so raznolike. Najprej so to številne ženske in mladi, ki čutijo, da njihovi darovi in sposobnosti niso prepoznani. Znotraj teh skupin, ki se med seboj zelo razlikujejo, se mnogi počutijo zaničevane, zapostavljene, napačno razumljene. Hrepenenje po domu je značilno tudi za tiste, ki se po bogoslužnih spremembah drugega vaticanskega koncila ne počutijo dobro. Ko so deležni resnega poslušanja, se mnogi spremenijo. To je prvi korak glede občutka

vkličenosti. Po drugi strani pa je žalostno, da so nekateri menili, da v sinodalnem procesu niso zaželeni; ta občutek zahteva razumevanje in dialog.

39. Med tistimi, ki prosijo za bolj smiseln dialog in prostor, kjer bodo sprejeti, so tudi tisti, ki zaradi različnih razlogov čutijo napetosti med pripadnostjo Cerkvi in lastnimi ljubezenskimi odnosi, kot so: razvezani in ponovno poročeni, starši enostarševskih družin, ljudje, ki živijo v poligamnih zakonskih zvezah, osebe LGBTQ itd. Iz poročil je razvidno, da je ta potreba po sprejetosti za mnoge krajevne Cerkve velik izziv: »Ljudje prosijo, naj bo Cerkev zatočišče za ranjene in zlomljene, ne pa institucija za popolne. Želijo, da Cerkev sreča ljudi tam, kjer so; da hodi z njimi, ne pa da jih obsoja; da gradi resnične odnose s skrbjo in pristnostjo in ne z namenom večvrednosti« (Ameriška škofovska konferenca). Poročila razkrivajo tudi negotovosti, kako se odzvati, in izražajo potrebo po razločevanju s strani vesoljne Cerkve: »Pojav, ki je v Cerkvu nov, je popolnoma nov tudi v Lesotu: istospolna razmerja. [...] Ta novost je moteča za katoličane in za tiste, ki imajo takšna razmerja za greh. Presenetljivo je, da so nekateri katoličani v Lesotu začeli udejanjati takšen način vedenja in pričakujejo, da bo Cerkev sprejela njih in njihovo vedenje. [...] To je problematičen izziv za Cerkev, saj se ti ljudje čutijo izključene« (Lesotska škofovska konferenca). Tudi tisti, ki so zapustili posvečeno službo in se poročili, prosijo za bolj prijazno Cerkev, ki bi bila bolj pripravljena na dialog.

40. Kljub kulturnim razlikam med različnimi celinami obstajajo neverjetne podobnosti glede tistih, ki veljajo za izključene iz družbe in tudi iz krščanske skupnosti. V mnogih primerih v sinodalnem procesu njihovega glasu ni bilo slišati in se v poročilih pojavljajo le zato, ker so o njih pripovedovali drugi in obžalovali njihovo izključenost: »Kot Cerkev v Boliviji smo žalostni, da ne moremo učinkovito doseči revnih na obrobju in v najbolj oddaljenih krajih« (Bolivijska škofovska konferenca). Med najpogosteje omenjenimi izključenimi skupinami so: najrevnejši, osamljeni starejši, staroselska ljudstva, migranti brez pripadnosti, ki živijo v negotovih razmerah, otroci z ulice, alkoholiki in odvisniki od drog, tisti, ki so zapadli v kriminal, in tisti, za katere prostitucija predstavlja edino možnost preživetja, žrtve trgovine z ljudmi, žrtve zlorab (v Cerkvu in zunaj nje), zaporniki, skupine, ki trpijo diskriminacijo in nasilje zaradi svoje rase, etnične pripadnosti, spola, kulture in spolne usmerjenosti. V poročilih vsi nastopajo kot ljudje z obrazi in imeni, ki pozivajo k solidarnosti, dialogu, spremljanju in sprejemanju.

3.2 Sestre in bratje za poslanstvo

41. Cerkev je nosilka oznanila o polnosti življenja: »Jaz sem prišel, da bi imeli življenje in ga imeli v obilju« (Jn 10,10). Evangeliji ne prikazujejo polnosti življenja in Božjega kraljestva kot ločenih stvarnosti oziroma področij delovanja, temveč vedno kot dinamično prepleteni gibanji. Poslanstvo Cerkve je, da z branjem Božje Besede, obhajanjem zakramentov in vsemi dejanji skrbi za ranjene in trpeče naredi Kristusa navzočega sredi njegovega ljudstva. »Vsi v Cerkvi moramo stopiti v proces spreobrnjenja, da bomo odgovorili na to potrebo, ki vključuje razumevanje kerigme kot temeljnega oznanila in poslušanje Kristusa, križanega in vstalega. [...] Zato je pomembno, da se vrnemo k bistvu krščanskega življenja in k naši prvi ljubezni, da se vrnemo h koreninam in našim prvim skupnostim, torej tja, kjer je bilo vse skupno« (Kostariška škofovska konferenca).

42. Z izpolnjevanjem našega poslanstva rastemo do mere svoje krščanske poklicanosti. »Razširitev našega šotora« je v središču te misijonske dejavnosti. Zato Cerkev, ki uresničuje sinodalnost, ponuja svetu močno evangelijsko pričevanje: »Sveti Duh nas vztrajno spodbuja k prenovi naših strategij, zavez, predanosti in motivacije, da bi lahko hodili skupaj in dosegli tiste, ki so najbolj oddaljeni: s širjenjem Božje besede, navdušenjem in veseljem, uporabo svojih talentov, darov in spretnosti, sprejemanjem novih izzivov ter ustvarjanjem kulturnih sprememb v luči evangelija in življenja Cerkve« (Venezuelska škofovska konferenca). V poročilih najdemo sanje o Cerkvi, ki je globoko vpeta v svetovne izzive in se je sposobna nanje odzvati s konkretnimi preobrazbami. »Svet potrebuje 'Cerkev, ki gre ven', ki zavrača delitev na verujoče in neverujoče, ki gleda človeštvo in mu namesto doktrine (nauka) ali strategije ponuja izkušnjo odrešenja, 'dar darov', ki se odzove na krik človeštva in krik narave« (Portugalska škofovska konferenca).

Poslanstvo Cerkve v današnjem svetu

43. Sinodalnost je Božji klic, da hodimo skupaj s celotno človeško družino. Na mnogih krajih kristjani živijo med ljudmi drugih verovanj ali neverujočimi in so dejavni v dialogu, ki se oblikuje v vsakdanjem življenju in skupnem bivanju: »Tudi s tistimi, ki izpovedujejo tradicionalno afriško vero, gojimo družbeno ozračje dialoga tako kakor z vsako drugo osebo ali skupnostjo, ne glede na njihovo

versko pripadnost« (Škofovska konferenca Senegala, Mavretanije, Zelenortskih otokov in Gvineje Bissau). Poročila pa kažejo, da nas v družbeni, kulturni, duhovni in intelektualni izmenjavi ter sodelovanju čaka še dolga pot.

44. Rane Cerkve so tesno povezane z ranami sveta. Poročila govorijo o izzivih tribalizma, sektaštva, rasizma, revščine in neenakopravnosti spolov tako v življenju Cerkve kot v svetu. Uganda podobno kot mnoge druge države ugotavlja, da so v cerkvenih strukturah »bogati in izobraženi bolj slišani kot drugi«. V poročilu s Filipinov je zapisano, da imajo »mnogi pripadniki nižjih slojev in marginalizirani občutek, da so izključeni tudi iz Cerkve«. V drugih poročilih prepoznavamo vpliv, ki ga ima na življenje Cerkve etnična diskriminacija in ozka plemenska pripadnost (tribalizem). Te resničnosti niso le ozadja našega poslanstva, ampak določajo tudi njegovo usmeritev, osredinjenost in namen: sporočilo evangelija, katerega oznanjevanje je naloga Cerkev, mora spreminjati tudi grešne strukture, v katere sta ujeta človeštvo in stvarstvo.

45. Božje ljudstvo izraža globoko željo po tem, da bi Cerkev slišala krik ubogih in krik zemlje. Poročila nas še posebej vabijo, da prepoznamo medsebojno povezanost družbenih in okolijskih izzivov ter se nanje odzovemo s sodelovanjem in sklepanjem zavezništva z drugimi krščanskimi veroizpovedmi, verniki drugih religij in vsemi ljudmi dobre volje. Ta klic k ponovnemu ekumenizmu in medverskemu sodelovanju je še zlasti močan v regijah, ki jih zaznamujeta večja ranljivost za družbeno-okolijsko škodo in izrazitejša neenakost. Številna poročila iz Afrike in pacifiškega območja na primer pozivajo Cerkve po vsem svetu, naj priznajo, da reševanje družbeno-okolijskih izzivov ni več neobvezno: »Želimo zaščititi ta del Božjega stvarstva, saj je blagostanje naših ljudi na mnogotere načine odvisno od oceana. V nekaterih naših državah največjo grožnjo predstavlja prav ocean, saj imajo podnebne spremembe hude posledice za dejanski obstanek teh držav« (Pacifiška škofovska konferenca).

46. Nekatera poročila poudarjajo pomembno vlogo Cerkve v javni sferi, zlasti v zvezi s procesi vzpostavljanja miru in sprave. V močno razdeljenih družbah je to pogosto ključni del poslanstva Cerkve. Druga poročila pozivajo Cerkev, naj odločneje prispeva k javni razpravi in delu za pravičnost. Izražena je bila želja po večji formaciji na področju družbenega nauka Cerkve. »Naša Cerkev ni poklicana k sporom (konfrontacijam), ampak k dialogu in sodelovanju na vseh ravneh [...]. Naš dialog

ne more biti apologetski dialog z nekoristnimi argumenti, temveč dialog življenja in solidarnosti« (Armenska katoliška cerkev).

47. Naslednja tema, skupna številnim poročilom, je šibkost globokega ekumenskega sodelovanja in želje, da bi se naučili, kako vdihniti novo življenje v ekumensko pot, začeni s konkretnim vsakodnevnim sodelovanjem glede skupnih skrbi za družbeno in okolijsko pravičnost. Izražena je goreča želja po večji edinosti pričevanja med kristjani in med verskimi skupnostmi.

Skupna hoja z vsemi kristjani

48. Klic k ekumenizmu pa ni namenjen le skupnemu družbenemu udejstvovanju. Številna poročila poudarjajo, da ni popolne sinodalnosti brez edinosti med kristjani. Ta se začne s klicem k tesnejšemu občestvu med Cerkvami različnih obredov. Od drugega vatikanskega koncila je ekumenski dialog napredoval: »V dejanskem življenju Srednjeafriške republike je 'skupno življenje' med kristjani različnih veroizpovedi samoumevno. Naše soseske, naše družine, naši prostori za slovo od pokojnih, naša delovna mesta so resnični prostori ekumenizma« (Škofovska konferenca Srednjeafriške republike). Vendar pa mnoga ekumenska vprašanja (vsebine), povezana s sinodalnimi strukturami in službami v Cerkvi, še vedno niso jasno izražena. Poročila tudi ugotavljajo, da obstaja »ekumenizem mučeništva«, saj preganjanje še naprej zedinja kristjane. V poročilih so izražene zahteve, da se več pozornosti nameni stvarnostim, ki povzročajo delitve, na primer vprašanju soudeležbe pri evharistiji.

49. Poročila opozarjajo tudi na občutljiv pojav naraščanja števila medcerkvenih in medreligijskih družin, ki imajo svoje posebne potrebe glede spremljanja. Poživitev zavezanosti k dialogu in spremljanju kot pričevanju v razdrobljenem (fragmentiranem) svetu potrebujeta ciljno usmerjeno usposabljanje (formacijo), ki bo krepilo zaupanje, zmožnost in motivacijo za ekumenski in medreligijski dialog med škofi, duhovniki, posvečenimi ženami in možmi, laiki in laikinjami. »Čeprav je Katoliška cerkev v Indiji skušala spodbujati ekumenski in medreligijski dialog, se zdi, da je poslanstvo na tem področju minimalno. Prizadevanja za dialog so pritegnila le peščico elit in ostala večinoma intelektualne vaje, omejene na področje idej in konceptov, namesto da bi postala množično gibanje ter tudi dialog življenja, ljubezni in (konkretnega) delovanja, ki spodbuja ljudi različnih verovanj in ideologij, da bi skupaj razločevali, načrtovali in delovali za skupne cilje« (Indijska škofovska konferenca).

Kulturni konteksti

50. Številna poročila poudarjajo pomen prizadevanja, da Cerkev izpolnjuje svoje poslanstvo oznanjevanja evangelija v posebnih kulturnih okoliščinah, na kar vplivajo tudi globoke in hitre družbene spremembe. Dejavniki se razlikujejo, vendar povsod ustvarjajo velik izziv za sodelovanje in oblikujejo resničnost poslanstva Cerkve. Dediščine sektaštva, tribalizma, etnonacionalizmov, ki se na različnih krajih različno izražajo in izkušajo, imajo isto značilno grožnjo: zožiti izražanje Cerkve glede njene katoliškosti.

51. Mnoge krajevne Cerkve so izrazile zaskrbljenost zaradi vpliva zmanjšanja zaupanja in verodostojnosti, ki je posledica krize zaradi zlorab. Druge krajevne Cerkve so poudarile individualizem in potrošništvo kot kritična kulturna dejavnika: »Vsak dan lahko čutimo, da je tudi v naši državi oznanjevanje evangelija izzvano z naraščajočo sekularizacijo, individualizmom in brezbriznostjo do institucionalnih oblik religije« (Madžarska škofovska konferenca). V malteškem poročilu je tako kot v številnih drugih poudarjeno, da zgodovinske povezave med Cerkvijo in politično oblastjo še naprej vplivajo na kontekst poslanstva. Mnogim Cerkvam se zdi, da se soočajo z vsemi temi kulturnimi izzivi hkrati, vendar želijo rasti v zaupanju, da je mogoče oznanjati evangelij tudi v »potrošniški družbi, ki ji ne uspeva zagotoviti trajnosti, pravičnosti ali življenjskega zadovoljstva« (Irska škofovska konferenca). Druge Cerkve doživljajo pluralizem stališč znotraj sebe: »Mednarodni trendi sekularizacije, individualizacije in relativizma vplivajo tudi na Južno Afriko. Po škofijah, tako na podeželju kot v mestu, so sodelujoči zastavljali vprašanja o cerkvenem nauku o splavu, kontracepciji, posvečevanju žensk, poročenih duhovnikih, celibatu, razvezi in ponovni poroki, svetem obhajilu, homoseksualnosti, LGBTQIA+. Pogledi na te teme so bili seveda različni, zato ni mogoče podati skupnega stališča skupnosti glede katerega koli izmed teh vprašanj« (Južnoafriška škofovska konferenca). V mnogih poročilih sta izražena posebno obžalovanje in zaskrbljenost zaradi pritiskov, ki jih občutijo družine in posledično vplivajo na odnose med generacijami in posredovanje vere. Iz številnih azijskih poročil veje prošnja za boljše spremljanje in formacijo družin, ki se soočajo s spremenjenimi kulturnimi razmerami.

52. V nekaterih kontekstih je pričevanje vere živeto vse do mučeništva. V nekaterih državah se kristjani, še zlasti mladi, soočajo z izzivom sistematičnega prisilnega spreobračanja v druge vere.

Veliko poročil opisuje preganjanje krščanskih manjšin, ki se morajo spopadati z negotovostjo in nasiljem. V takih primerih skupna hoja z ljudmi drugih ver zahteva pogum preroštva in ne umik za zid ločitve.

Kulture, religije in dialog

53. Bistveni element sinodalne Cerkve, ki ga je treba precej poglobiti in bolje razumeti, je klic k bolj smiselnemu medkulturnemu pristopu. Ta pristop se začne tako, da hodimo skupaj z drugimi, cenimo (spoštujemo) kulturne razlike in te posebnosti razumemo kot elemente, ki nam pomagajo rasti: »Srečanje med Katoliško cerkvijo v Kambodži, budističnimi menihi in laičnimi kamboškimi budisti 'ustvarja novo kulturo'. Vse naše dejavnosti vplivajo druga na drugo in na ves svet. Lahko se razlikujemo v religiji, vendar vsi iščemo skupno dobro« (Laoška in Kamboška škofovska konferenca). To najbolj intenzivno izkušajo Cerkve, ki v svojem okolju predstavljajo majhno manjšino: »Lahko bi rekli, da so naše Cerkve 'prepustne', njihova razmejitve s civilno družbo je protislovno manj izrazita kot drugje [...]. Ne obremenjujemo se s tem, ali nekaj počnemo 'znotraj' ali 'zunaj' cerkvenih okvirov. Po definiciji smo Cerkev, ki gre ven, ker smo vedno 'v domu drugih', zato smo se naučili poslušati, biti prilagodljivi in ustvarjalni v oblikah, jeziku in praksah« (Škofovska konferenca severnoafriške regije – CERNA).

54. Toda tudi ko drugega sprejmemo ali celo cenimo, pot še ni končana. Cilj medkulturnega pristopa Cerkve je obzorje, h kateremu nas kliče Kristus – Božje kraljestvo. V objemu različnosti, ki bogati, lahko najdemo globljo edinost in priložnost za sodelovanje z Božjo milostjo: »Upoštevati moramo tudi misli in ideje širše družine in tovarišev na poti: nekatoličanov, politikov in nevernih ljudi. To so glasovi v naši soseki, ki jih nikakor ne smemo preslišati, sicer bomo preslišali Boga, ki šepetne po njih!« (Zimbabvejska škofovska konferenca). To predstavlja pričevanje v svetu, ki skuša različnost v edinosti videti kot pravo poklicanost: »Skupnost [...] mora bolj upoštevati različnost, stremljenja, potrebe in različne načine življenja po veri. Vesoljna Cerkev mora ostati porok edinosti, škofije pa lahko vero inkulturirajo na lokalni ravni; potrebna je decentralizacija« (Luksemburška nadškofija).

55. V številnih poročilih lahko najdemo poziv k boljšemu (pre)poznavanju, posvečanju, integriranju in odzivanju na bogastvo lokalnih kultur, od katerih imajo mnoge sinodalni pogled na svet in slog delovanja. Ljudje izražajo željo po spodbujanju (v nekaterih primerih po oživljanju in poglobljanju) lokalne kulture, integraciji kulture v vero in vključevanju kulture v bogoslužje. »V tem kontekstu so kristjani poklicani, da ponudijo svoj prispevek, izhajajoč iz lastnega videnja vere, da bi jo inkulturirali v nov kulturni kontekst [...]. Na to raznolikost pristopov je treba gledati kot na uresničitev modela medkulturnosti, v katerem se različni predlogi med seboj dopolnjujejo in bogatijo ter presegajo večkulturnost (multikulturnost), ki pomeni, da kulture živijo druga ob drugi, a vsaka zaprta v svoj okvir« (prispevek Papeškega sveta za kulturo).

56. V mnogih primerih poročila posebno pozornost posvečajo položaju domorodnih ljudstev. Njihova duhovnost, modrost in kultura nas lahko veliko naučijo. Skupaj s temi ljudstvi moramo ponovno prebrati zgodovino, da bi lahko črpali navdih iz tistih situacij, v katerih je bilo delovanje Cerkve v službi njihovega celostnega človeškega razvoja, in prositi odpuščanje za obdobja, v katerih je bila Cerkev soudeležena pri njihovem zatiranju. Istočasno nekatera poročila poudarjajo tudi potrebo po uskladitvi navideznih nasprotij, ki obstajajo med kulturnimi praksami ali tradicionalnimi prepričanji in učenjem Cerkve. Na bolj splošni ravni je treba sinodalno delovanje – občestvo, sodelovanje (participacijo) in poslanstvo – izraziti znotraj lokalnih kultur in kontekstov v napetosti, ki bo spodbujala razločevanje in rodovitnost.

3.3 Občestvo, sodelovanje (participacija, soudeležnost) in soodgovornost

57. Poslanstvo Cerkve se uresničuje po življenju vseh krščenih. Poročila izražajo globoko željo, da bi prepoznali in znova potrdili skupno dostojanstvo kot temelj za prenovo življenja in služb v Cerkvi. Potrjujejo vrednost vseh poklicanosti v Cerkvi, predvsem pa nas vabijo, naj hodimo za Jezusom, se vrnemo k njegovemu slogu ter načinu uveljavljanja moči in oblasti kot sredstev za ozdravljenje, spravo in osvoboditev. »Pomembno je zgraditi sinodalni institucionalni model kot cerkveno paradigmo razgradnje (dekonstrukcije) piramidalne moči, ki daje prednost enoosebnemu upravljanju. Edina

legitimna oblast v Cerkvi mora biti avtoriteta ljubezni in služenja po Gospodovem zgledu« (Argentinska škofovska konferenca).

Onkraj klerikalizma

58. V poročilih ni protiklerikalnega tona (usmerjenega proti duhovnikom oziroma službenemu duhovništvu). Mnoga poročila izražajo globoko spoštovanje in naklonjenost do zvestih in predanih duhovnikov ter skrb zaradi številnih zahtev, s katerimi se soočajo. Izražajo tudi željo po boljše formiranih duhovnikih, ki se jih boljše spremlja in so manj izolirani. Poročila so pomemben znak, da je treba Cerkve osvoboditi klerikalizma, da bodo vsi njeni člani, tako duhovniki kot laiki, izpolnjevali skupno poslanstvo. Klerikalizem je razumljen kot oblika duhovnega osiromašenja, prikrajšanost za resnične dobrine posvečene službe in kulture, ki izolira kler (duhovnike) in škodi laikom. Takšna kultura nas ločuje od živega izkustva Boga in škoduje povezanosti krščenih, ustvarja togost (rigidnost), navezanost na legalistično moč in izvajanje avtoritete, ki je prej moč kot služenje. Klerikalizem je skušnjava tako za laike kot klerike, kot poudarja poročilo Srednjeafriške republike: »Nekateri župnijski duhovniki se obnašajo kot 'izdajatelji ukazov', ki vsiljujejo svojo voljo, ne da bi poslušali kogar koli. Kristjani laiki ne čutijo, da so člani Božjega ljudstva. Pobude, ki so preveč 'klerikalistične', je treba ostro obsoditi. Nekateri pastoralni delavci, kleriki in laiki, se včasih raje obkrožijo s tistimi, ki imajo enako mnenje, in se izognejo tistim, katerih prepričanja so jim sovražna in se z njimi ne strinjajo.«

59. Čeprav poročila iskreno izražajo probleme, je v njih tudi upanje. Iz njih veje globoka in močna želja po prenovljenih oblikah vodenja – duhovniškem, škofovskem, redovnem in laičnem –, ki so odnosne in sodelovalne, ter oblikah oblasti, ki so sposobne razvijati solidarnost in soodgovornost: »Naloge oblasti vključujejo opogumljanje, vključevanje, vodenje in omogočanje sodelovanja (participacije) v življenju Cerkve [...] ter prenos dela odgovornosti« (Slovaška škofovska konferenca). Laiki, redovniki in kleriki želijo svoje talente in sposobnosti dati na razpolago Cerkvi, zato pozivajo k vodenju, ki jim bo prineslo svobodo. V poročilih je izkazana tudi hvaležnost tistim voditeljem, ki svojo vlogo že sedaj uresničujejo na tak način.

Ponovno premisliti soudeležnost (participacijo) žensk

60. Poziv k spreobrnjenju cerkvene kulture za odrešenje sveta je v konkretnih izrazih povezan z možnostjo vzpostavitve nove kulture, novimi praksami in strukturami. Kritično in nujno področje v tem pogledu zadeva vlogo žensk in njihovo poklicanost, zakoreninjeno v našem skupnem krstnem dostojanstvu, da so v polnosti udeležene v življenju Cerkve. Po vsem svetu je zaznati vse večje zavedanje te problematike in občutljivost zanjo.

61. Z vseh celin prihaja poziv, da bi bile katoliške žene cenjene predvsem kot krščene in enakopravne članice Božjega ljudstva. Skoraj soglasno je potrjeno, da ženske globoko ljubijo Cerkev, vendar so mnoge žalostne, ker njihova življenja pogosto niso prav razumljena, njihov prispevek in karizme pa ne vedno cenjeni. V poročilu iz Svete dežele je zapisano: »Sinodalnemu procesu so bile najbolj predane ženske, ki so očitno spoznale, da lahko ne le več pridobijo, ampak tudi več ponudijo, če so potisnjene na preroško obrobje, s katerega lahko opazujejo dogajanje v življenju Cerkve.« Poročilo nadaljuje: »V Cerkvi, kjer so skoraj vsi nosilci odločanja moški, je malo prostora, kjer bi se lahko slišal tudi glas žensk. Pa vendar so prav ženske hrbtenica cerkvenih skupnosti, saj predstavljajo večino dejavnih kristjanov in so med najbolj dejavnimi člani Cerkve.« Korejsko poročilo to potrjuje: »Kljub veliki udeležnosti žensk v različnih cerkvenih dejavnostih so pogosto izključene iz ključnih procesov odločanja. Zato mora Cerkev izboljšati ozaveščenost o njihovih dejavnostih in institucionalnih vidikih slednjih« (Korejska škofovska konferenca). Cerkev je pred dvema povezanima izzivoma: ženske predstavljajo večino vernikov, ki se udeležujejo bogoslužij in sodelujejo pri dejavnostih, moški so manjšina; kljub temu večino vlog pri odločanju in vodenju zasedajo moški. Jasno je, da mora Cerkev najti načine, kako pritegniti moške k bolj dejavnemu članstvu v Cerkvi, in omogočiti ženskam polnejšo soudeležnost (participacijo) na vseh ravneh življenja Cerkve.

62. Ženske prosijo Cerkev, naj bo njihova zaveznica na vseh področjih njihovega življenja. To vključuje obravnavo družbene stvarnosti glede revščine, nasilja in pomanjkanja, s katerimi se soočajo ženske po vsem svetu. Cerkev pozivajo, naj bo na njihovi strani in naj nudi več razumevanja in podpore v boju proti tem silam uničevanja (destrukcije) in izključevanja. Ženske, ki so udeležene v sinodalnem procesu, želijo, da bi bili tako Cerkev kot družba cvetoč kraj dejavne soudeležbe (participacije) in zdrave pripadnosti. Nekatera poročila ugotavljajo, da so kulture njihovih držav dosegle napredek pri

vključevanju in udeležnosti (participaciji) žensk, kar lahko služi kot vzor za vso Cerkev. »To pomanjkanje enakosti (enakopravnosti) žensk v Cerkvi je kamen spotike za Cerkev v sodobnem svetu« (Novozelandska škofovska konferenca).

63. Problem neenakosti žensk se – čeprav v različnih oblikah – pojavlja v različnih kulturnih kontekstih ter zadeva sodelovanje (participacijo) in priznanje tako laikinj kot redovnic. Poročilo predstojnikov in predstojnic ustanov posvečenega življenja ugotavlja: »V Cerkvi je zelo razširjen seksizem tako v procesih odločanja kot v cerkvenem jeziku ... Ženske so posledično izključene iz pomembnejših vlog v življenju Cerkve in diskriminirane, ker ne prejmejo poštenega plačila za svoje službe in služenje. Redovnice pogosto veljajo za poceni delovno silo. V nekaterih Cerkvah je prisotna težnja po izključevanju žensk, tako se cerkvene službe zaupa stalnim diakonom. Podcenjuje se celo redovno življenje brez redovnih oblačil, brez upoštevanja temeljne enakosti in dostojanstva vseh krščenih vernikov, žena in moških« (USG/UISG).

64. V skoraj vseh poročilih je poudarjena tema polne in enake soudeležbe (participacije) žensk: »Vse večje priznavanje pomena žensk v življenju Cerkve odpira možnosti za večjo, čeprav omejeno udeležbo v cerkvenih strukturah in na področjih odločanja« (Brazilska škofovska konferenca). Poročila pa se ne strinjajo glede enotnega ali celovitega odgovora na vprašanje poklicanosti, vključenosti in vrednotenja žensk v Cerkvi in družbi. Po skrbnem poslušanju številna poročila prosijo, naj Cerkev nadaljuje razločevanje v zvezi z vrsto posebnih vprašanj: z dejavno vlogo žensk v vodstvenih strukturah cerkvenih organov; možnostjo, da bi ženske z ustreznim usposabljanjem lahko pridigale v župnijskih okoljih; ženskim diakonom. Veliko bolj raznolika stališča so izražena glede možnosti duhovniškega posvečenja žensk: nekatera poročila k temu pozivajo, druga pa menijo, da gre za zaprto vprašanje.

65. Ključni element tega procesa je prepoznavanje načinov, kako so ženske, zlasti redovnice, že zdaj v ospredju sinodalnih praks v nekaterih najzahtevnejših družbenih situacijah, s katerimi se soočamo. V prispevku, ki sta ga predložila Zveza generalnih predstojnikov in predstojnic ter Mednarodna zveza generalnih predstojnikov, je zapisano: »Kjer orjemo ledino v solidarnosti, nastajajo semena sinodalnosti: zagotavljanje prihodnosti rasne in etnične pravičnosti ter miru za temnopolte, rjave, azijske in ameriške domorodne (indijanske) brate in sestre (Združene države Amerike);

poglobljeno povezovanje z domorodnimi in avtohtonimi sestrami in brati (obe Ameriki); odpiranje nove možnosti za navzočnost redovnih sester v različnih gibanjih; sklepanje zavezništev s podobno mislečimi skupinami za reševanje ključnih družbenih vprašanj (kot so podnebne spremembe, begunci in prosilci za azil, brezdomstvo) ali posebnih vprašanj določenih narodov.« V teh situacijah ženske iščejo sodelavce in so lahko učiteljice sinodalnosti v širših cerkvenih procesih.

Karizme, poklici in službe

66. Odgovornosti za sinodalno življenje Cerkev ni mogoče prenesti na druge, ampak jo morajo deliti vsi kot odgovor na darove, ki jih Duh podarja vernikom. »Neka skupina v škofiji Lae je o sinodalnosti v svoji župniji zapisala: 'Preden na srečanjih našega župnijskega pastoralnega sveta sprejmemo odločitve, ki vpliva na življenje vseh ljudi v naši župniji, upoštevamo mnenja/predloge vseh, tudi žensk.' V neki drugi župniji so zapisali: 'Ko v župniji želimo nekaj narediti, se sestanemo skupaj, upoštevamo predloge vseh v skupnosti, se skupaj odločimo in skupaj uresničujemo odločitve'« (Škofovska konferenca Papue Nove Gvineje in Salomonovih otokov). V poročilih pa ne manjka tudi izrazov težav pri dejanskem izvajanju soodgovornosti: »Kot škofje se zavedamo, da 'teologija krsta', ki jo spodbuja drugi vatikanski koncil in je temelj soodgovornosti v poslanstvu, ni dovolj razvita, zato večina krščenih ne čuti polnega poistovetenja s Cerkvijo, še manj pa soodgovornosti za poslanstvo. Še več, vodstvo sedanjih pastoralnih struktur kot tudi miselnost mnogih duhovnikov ne spodbujata te soodgovornosti. Podobno redovniki in redovnice ter apostolska laiška gibanja pogosto, prikrito ali odkrito, ostajajo na obrobju škofijske dinamike. Tako so 'zavzeti laiki' v župnijah (ki jih je najmanj) na koncu preobremenjeni z odgovornostmi znotraj Cerkev, kar presega njihove moči in časovne zmožnosti« (Mehiška škofovska konferenca).

67. Ta želja po soodgovornosti je najprej utemeljena v ključu služenja skupnemu poslanstvu, to je v jeziku služenja. Kot piše v italijanskem poročilu: »Pridobljeno izkustvo [...] je pomagalo ponovno odkriti soodgovornost, ki izhaja iz krstnega dostojanstva in je omogočila preseči vizijo Cerkev, zgrajene okoli posvečene službe, ter se približati Cerkvi, ki je 'vsa v služenju', ki je občestvo različnih karizem in služb.« Tema služenja je osrednja za življenje Cerkev in potreba po jasno izraženi edinosti

poslanstva v množici služb izhaja iz posvetovanja Božjega ljudstva. Priznavanje in spodbujanje tega »tukaj ni cilj sam po sebi, ampak krepitev v službi poslanstva: različni akterji, enaki v dostojanstvu, se dopolnjujejo, da bi bili znamenje, da bi naredili verodostojno Cerkev, ki je zakrament Kraljestva« (Belgijska škofovska konferenca).

68. Veliko poročil se nanaša na prakse priznavanja in spodbujanja služb, ki omogočajo učinkovito zaupanje s strani skupnosti: »Spodbujanje laičnih služb in prevzemanje odgovornosti poteka z izvolitvijo ali imenovanjem vernikov, za katere velja, da ustrezajo predpisanim zahtevam« (Mozambiška škofovska konferenca). Na ta način vsaka služba postane strukturni in strukturirani element skupnostnega življenja: »Predpostavka odgovornosti je zagotovljena s prejetim mandatom in načelom subsidiarnosti. Kateheti so imenovani in imajo poseben status v Božji cerkveni družini. [...] Nekateri med njimi so 'imenovani' za voditelje skupnosti, zlasti na podeželju, kjer so duhovniki redko navzoči« (Škofovska konferenca Demokratične republike Kongo). V poročilih ne manjka vprašanj glede možnosti za opravljanje laičnih služb: »Številne skupine bi želele večjo udeležbo laikov, vendar manevrski prostor ni jasen: Katere konkretne naloge lahko opravljajo laiki? Kako se odgovornost krščene loči od odgovornosti župnijskega duhovnika?« (Belgijska škofovska konferenca).

69. V nekaterih kontekstih je treba upoštevati različne karizme in službe, ki se pojavljajo v organizirani obliki znotraj združenj, laičnih gibanj in novih redovnih skupnosti. Pozornost je treba posvetiti njihovim posebnostim, pa tudi ohranjanju harmonije znotraj vsake krajevne Cerkve. Ko tema služenja vstopi v konkretno življenje Cerkve, se neizogibno postavi vprašanje njene institucionalizacije. Pojavi pa se tudi vprašanje struktur, v katerih se odvija življenje krščanske skupnosti.

70. V Katoliški Cerkvi so karizmatični darovi, ki jih podarja Sveti Duh in ki pomagajo »pomladiti« Cerkev, neločljivo povezani s hierarhičnimi darovi, ki so povezani z različnimi stopnjami zakramentalnega posvečenja. Velik izziv sinodalnosti, ki se je pokazal v prvem letu, je pod vodstvom župnijskih duhovnikov usklajevati te darove, ne da bi jih pri tem medsebojno primerjali in ne da bi nasprotovali karizmatični in institucionalni razsežnosti Cerkve.

3.4 Sinodalnost dobiva obliko

71. Sinodalna pot je razkrila (pokazala na) številne napetosti, ki so opisane v prejšnjih odstavkih. Ne smemo se jih bati, temveč jih izraziti (ubesediti) v procesu nenehnega skupnostnega razločevanja, da bi jih izkoristili kot vir energije, ne da bi postale uničujoče (destruktivne): le tako bomo lahko še naprej hoditi skupaj in ne vsak po svoji poti. Zato mora Cerkev tudi svojim ustanovam (institucijam) in strukturam dati sinodalno obliko in način delovanja; to velja zlasti glede vodenja (oziroma upravljanja). Ta proces prenove struktur bo moralo spremljati kanonsko pravo, in to tako, da bo ustvarilo potrebne spremembe trenutno veljavnih ureditev.

72. Da pa bodo strukture resnično delovale na sinodalni način, bodo v njih morali delovati ljudje, ki bodo dobro usposobljeni (formirani) glede vizije in veščin (kompetenc): »Celotno sinodalno izkustvo je vaja dejavnega sodelovanja (participacije, udeležnosti) na različnih ravneh. Da bi se ta proces nadaljeval, sta potrebni sprememba miselnosti in prenova obstoječih struktur« (Indijska škofovska konferenca). To novo vizijo bo treba podpreti z duhovnostjo, ki bo nudila sredstva za soočenje z izzivi sinodalnosti, pri tem pa se izogibala reduciranju te resničnosti na tehnično-organizacijska vprašanja. To vizijo lahko živimo kot skupno poslanstvo le po srečanju z Gospodom in v poslušanju Duha. Za sinodalnost je potrebna navzočnost Duha, Duha pa ni brez molitve.

Strukture in ustanove (institucije)

73. Glede na svetovno-krajevne (globalno-lokalne) napetosti – kar se v cerkvenem jeziku nanaša na odnose krajevnih Cerkva med seboj in z vesoljno Cerkvijo – dinamika sinodalnega procesa prinaša novost, ki jo vzpostavlja ravno trenutno potekajoča celinska faza. Razen v nekaterih regijah, za katere je značilna posebna zgodovinska dinamika, doslej Cerkev še ni imela ustaljene sinodalne prakse na celinski ravni. Uvedba posebne celinske faze v procesu sinode ni zgolj organizacijska poteza, temveč ustreza dinamiki utelešenja (inkarnacije) evangelija, ukoreninjenega v območjih, za katera je značilna posebna kulturna povezanost (kohezivnost) in enovitost (homogenost). To ustvarja cerkvene skupnosti s posebnimi potezami, ki so povezane z značilnostmi vsake kulture. V kontekstu sveta, ki je obenem globaliziran in razdrobljen (fragmentiran), je vsaka celina zaradi skupnih zgodovinskih korenin, težnje

k družbeno-kulturni podobnosti in dejstva, da predstavlja enake izzive za poslanstvo evangelizacije, privilegirano področje za prebujanje sinodalne dinamike, ki bo okrepila vezi med Cerkvami, spodbudila medsebojno delitev izkustev in izmenjavo darov ter pomagala ustvarjati nove pastoralne možnosti.

74. Poleg tega je dinamika sinodalnosti izziv tudi za Rimsko kurijo: »Treba je spomniti na sodelovanje z drugimi dikasteriji Rimske kurije, s katerimi se redno posvetujemo [...]. Menimo pa, da bi bilo treba na tem področju najti več sredstev za spodbujanje rasti bolj sinodalne prakse in duha, ki se mora uveljaviti v Rimski kuriji, kot je želel sveti oče z novo apostolsko konstitucijo *Praedicate Evangelium*« (Prispevek Državnega tajništva – Oddelka za odnose z državami in mednarodnimi organizacijami).

75. Tudi škofovske konference so si zastavile vprašanje, kaj jim pomeni sinodalnost: »Tudi škofje so molili in razpravljali o vprašanjih: 'Kako lahko škofovska konferenca postane bolj sinodalna? In kako jo živeti bolj sinodalno?'« (Paragvajska škofovska konferenca). Na primer: »Škofovske konference naj ob ohranjanju svoje kolegialnosti in svobode odločanja brez kakršnih koli pritiskov v svoje razprave in srečanja v imenu sinodalnosti vključujejo predstavnike klera in laikov iz različnih škofij« (Prispevek Državnega tajništva – Oddelka za diplomatsko osebje Svetega sedeža).

76. V celinski fazi bodo škofovske konference lahko izkusile novo vlogo, ki ni povezana le s spodbujanjem občestva znotraj njih samih, ampak tudi s spodbujanjem dialoga med Cerkvami, ki jih povezuje geografska in kulturna bližina. Poleg tega bo celinska faza s predlogom za cerkvena in škofovska zborovanja ponudila priložnost, da se konkretno preizkusi, kako izraziti cerkveno sinodalnost in škofovsko kolegialnost. Ponudila bo tudi priložnost za razmislek o načinih za izboljšanje skladnosti med običajnimi načini opravljanja škofovske službe in udejanjenjem popolnoma sinodalnega sloga. To je točka, ob kateri nekatera poročila opozarjajo na pomanjkanje energije. Ponovno branje izkustev, pridobljenih med celinsko fazo, je v pomoč pri razločevanju, kako lažje nadaljevati.

77. Vzhodne Cerkve veliko bolj kot latinska Cerkev ponujajo bogastvo sinodalnih struktur, ki so danes poklicane k prenovi: »Starodavne sinodalne strukture in cerkveni procesi, ki obstajajo v Sirsko-

malabarski Cerkvi (Prathinidhiyogam, Palliyogam in Desayogam), izražajo sinodalno naravo Cerkve na lokalni, regionalni in vesoljni ravni ter so koristni pri formiranju nas samih za sinodalnost. Strukture so v službi župnij in skupnosti, ki odkrivajo sodelovalno izvajanje pastoralnih služb, da bi napredovale v poslušnosti Svetemu Duhu. Poleg tega obstaja nekaj novih pobud in poskusov, ki skušajo okrepiti sinodalne strukture Cerkve« (Sirsko-malabarska katoliška cerkev).

78. Dinamika soodgovornosti glede skupnega poslanstva in v njegovi službi, ne pa kot organizacijski način razdelitve vlog in pristojnosti, se razteza na vse ravni življenja Cerkve. Na krajevni ravni postavlja pod vprašaj sodelujoče ustanove, ki so že predvidene na različnih ravneh in s posebnostmi, značilnimi za različne obrede, in tiste, ki bi jih morda bilo primerno vzpostaviti, da bi bile v službi krepitev sinodalne dinamike: »Razpravljali smo o strukturi in organizaciji, ki iskreno odsevata in odražata duh sinodalnosti« (Korejska škofovska konferenca). To so predvsem pastoralni sveti, poklicani, da vse bolj postajajo institucionalna mesta vključevanja, dialoga, transparentnosti, razločevanja, ovrednotenja in opolnomočenja vseh. V našem času so nepogrešljivi. Dodati bi morali še gospodarske, škofijske in župnijske svete, pri čemer je treba upoštevati tudi škofovske in duhovniške svete okoli škofa. Številna poročila kažejo na potrebo po tem, da ti organi ne bi bili le posvetovalni, temveč prostori, kjer bi sprejemali odločitve na osnovi procesov skupnega razločevanja in ne večinskega načela, ki se uporablja v demokratičnih ureditvah.

79. V različnih delih sveta transparentnost razumejo kot ključno prakso Cerkve, da bo rastla v bolj pristno sinodalnost: »Katoliška Cerkev mora postati bolj odprta in transparentna,¹ vse se dela v tajnosti. Dnevni redi in zapisniki župnijskega sveta niso nikoli javno objavljeni, nikakršne razprave ni o odločitvah finančnih odborov, niti se ne objavi bilanc stanja« (opažanje posameznika iz Združenega kraljestva). Transparentnost bo spodbudila k resnični odgovornosti v vseh procesih odločanja, med drugim tudi pri merilih, ki se uporabljajo za razločevanje. Slog vodenja, zasidran v sinodalnem načinu delovanja, bo ustvaril zaupanje in verodostojnost: »V nekaterih vprašanjih je izvajanje oblasti kolegialno, in sicer po posvetovanju z organi, ki so vpeti v različne strukture upravljanja, vodenja in pastoralne animacije [...]. Včasih pa z žalostjo ugotovimo, da imamo v Katoliški cerkvi škofo,

¹ Transparentna pomeni pregledna, prosojna, figurativno pa jasna, odkrita. V slovenščini ni izraza, ki bi zajel celoten pomen besede. Podobno je v mnogih drugih jezikih.

duhovnike, katehete, voditelje skupnosti ..., ki so zelo avtoritarni. [...] Namesto da bi služili skupnosti, nekateri z enostranskimi odločitvami služijo sebi, kar ovira našo sinodalno pot« (Čadska škofovska konferenca). Poleg tega številna poročila opozarjajo, da je v vodenje gospodarskih vprašanj in vprašanj upravljanja treba vključiti ljudi, ki so ustrezno strokovno usposobljeni (z znanjem in veščinami).

80. Vse cerkvene institucije so kot v polnosti sodelujoči organi poklicane k razmisleku o tem, kako bi lahko vključile klic sinodalnosti v način uresničevanja svojih nalog in poslanstva ter tako prenovile svoje strukture in postopke ali uvajale novosti. Poseben primer so univerze in akademske ustanove, ki bodo lahko raziskovale vprašanja sinodalnosti in pomagale uvesti novosti v oblikovanju izobraževalnih in vzgojnih programov. Predvsem teološke fakultete bodo lahko poglobljale ekleziološka, kristološka in pnevmatološka spoznanja, ki jih prinašajo sinodalna izkustva in prakse.

81. Sprejetje pristnega sinodalnega sloga je tudi izziv za posvečeno življenje, začeni ravnati s tistimi praksami, ki že poudarjajo pomen soudeležnosti (participacije) vseh članov v življenju skupnosti, ki ji pripadajo: »Sinodalnost v posvečenem življenju vpliva na razločevanje in proces odločanja. Čeprav v naših ustanovah opravljamo skupno (skupnostno) razločevanje, je še vedno veliko prostora za izboljšanje. Članstvo v ustanovi zahteva sodelovanje (participacijo). [...] Naša skupna želja je, da se tako v življenju Cerkve kot v posvečenem življenju vzpostavi krožni (participativni) ter manj hierarhični in piramidalni slog vodenja« (USG/UISG).

Formacija

82. Velika večina poročil kaže, da je treba zagotoviti formacijo (oblikovanje, usposabljanje, vzgojo) za sinodalnost. Strukture niso dovolj – potrebna je nenehna formacija, ki podpira splošno sinodalno kulturo, sposobno prilagajanja posebnostim lokalnih kontekstov. Tako bi pospešiti sinodalno spreobrnjenje glede načinov sodelovanja (participacije), avtoritete in vodenja, da bi se lahko učinkoviteje izpolnjevalo skupno poslanstvo. Ne gre zgolj za zagotavljanje točno določenih strokovnih ali metodoloških veščin. V formaciji za sinodalnost se prepletajo vse razsežnosti krščanskega življenja in tako je lahko le celostno usposabljanje (integralna formacija), ki vključuje osebne, duhovne, teološke, družbene in praktične razsežnosti. Zato je bistvenega pomena referenčna skupnost, saj je eno

od načel »skupne hoje« vzgoja srca, ki presega konkretno znanje in zajema celotno življenje. V krščansko življenje je treba vključiti stalno in trajno formacijo za uresničevanje sinodalnosti, za zorenje in rast v veri, za sodelovanje v javnem življenju, za večjo ljubezen in soudeležnost (participacijo) vernikov pri evharistiji, za sprejemanje stalnih služb, za izvajanje resnične soodgovornosti pri vodenju (upravljanju) Cerkve, za dialog z drugimi Cerkvami in za dialog z družbo, da bi v duhu bratstva znova približali tiste, ki so se oddaljili« (Španska škofovska konferenca). To usposabljanje (formacija) naj bo namenjeno vsem članom Božjega ljudstva: »Za uresničitev omenjenih elementov sinodalnosti so nujno potrebni izobraževalni in vzgojni programi za duhovnike in laike, da bi tako razvijali skupno razumevanje sinodalnosti, ki je izjemno pomembna za skupno pot v krajevnih Cerkvah« (Mjanmarska škofovska konferenca). Na ta način se bo perspektiva sinodalnosti zblížala s katehezo in pastoralno skrbjo, kar jima bo pomagalo ostajati zasidrani v perspektivi poslanstva.

83. Poudarjena pa je tudi potreba po bolj specifični formaciji za poslušanje in dialog, na primer z vzpostavitvijo predstavnikov in skupin za spodbujanje sinodalnosti. Mnoga poročila poudarjajo, da je tistim, ki bodo poklicani k vodstvenim vlogam, zlasti duhovnikom, treba zagotoviti usposabljanje (formacijo) za sinodalnost: »Čeprav je semeniška formacija dolgotrajna, je usmerjena v pripravo duhovščine na duhovniški način življenja, ne usposobi pa jih za usklajevanje pastoralnega delovanja. Formacija in trening (usposabljanje) za skupno delo, poslušanje drug drugega in skupno sodelovanje v poslanstvu so bistveni za duhovniško formacijo« (Šrilanška škofovska konferenca).

Duhovnost

84. Kultura sinodalnosti, ki je nujna za oživljanje struktur in ustanov (institucij), zahteva ustrezno formacijo, predvsem pa se mora hraniti z domačnostjo z Gospodom in sposobnostjo prisluhni glas Duha: »Duhovno razločevanje mora spremljati strateško načrtovanje in odločanje, tako da bo vsak projekt sprejel in spremljal Sveti Duh« (Grško-melkitska katoliška cerkev). Zato moramo rasti v sinodalni duhovnosti, kar je mogoče le, če ta temelji na pozornosti do (človekove) notranjosti in vesti. »V osebni duhovnosti in v sporočilu Cerkve mora prevladati veselje vstalega Kristusa in ne strah pred Bogom, ki kaznuje« (Češka škofovska konferenca).

85. Kot je bilo že večkrat poudarjeno, se mora sinodalna Cerkev najprej soočiti s številnimi napetostmi, ki izvirajo iz srečevanja raznolikosti. Zato je lahko sinodalna duhovnost samo duhovnost, ki pozdravlja razlike in spodbuja harmonijo ter iz teh napetosti črpa moč in energijo za nadaljnjo pot. Da bi to uspelo, je treba preiti od poudarjanja individualne razsežnosti k poudarjanju skupnostnih razsežnosti: k duhovnosti »nas«, v kateri se lahko okrepi prispevek vsake osebe.

86. Predlagana metoda duhovnega pogovora je že v prvem letu sinodalne poti prinesla spodbudne izkušnje. Z njo je lahko Božje ljudstvo izkusilo okus medsebojnega srečevanja ob Božji besedi in raznolikih odmevov, ki jih to prebudi v srcu vsakega človeka. Da bi navedeno postalo običajna praksa v življenju Cerkve, kot zahtevajo mnogi, se mora ta metoda razvijati tudi v smeri skupnega razločevanja, zlasti znotraj sodelujočih teles [skupin, organizacij, institucij, op. prev.]. To pomeni več prizadevanja za integracijo duhovne razsežnosti v običajno življenje cerkvenih institucij in njihovih struktur upravljanja in vodenja, pri sprejemanju odločitev pa vključevanje razločevanja. Molitev in tišina morata biti sestavni del teh procesov in ne neki dodatek.

87. Krščanska duhovnost se izraža na različne načine, ki so povezani tako z mnogoterimi tradicijami Vzhoda in Zahoda kot z raznolikostjo karizem v posvečenem življenju in cerkvenih gibanjih. Sinodalna Cerkev je zgrajena na raznolikosti in srečanje med različnimi duhovnimi tradicijami je lahko vaja v formaciji, če le lahko spodbuja občestvo in harmonijo ter prispeva k premagovanju polarizacij, ki jih izkušajo mnoge Cerkve.

3.5 Sinodalno življenje in bogoslužje (liturgija)

88. Poročila v marsičem poudarjajo globoko vez med sinodalnostjo in bogoslužjem (liturgijo): »V 'skupni hoji', molitvi, pobožnosti do Marije kot misijonarske učenke, ki posluša Besedo, metodi *lectio divina* in obhajanju bogoslužja se navdihuje čut pripadnosti« (Kolumbijska škofovska konferenca).

Korenine, ki segajo globoko

89. Evharistija je že sama po sebi »vir in vrhunec« sinodalne dinamike Cerkve. »Bogoslužno (liturgično) obhajanje in molitev doživljamo kot silo, ki združuje in aktivira človeške in duhovne

energije. Prevladuje mnenje, da molitev spodbuja veselje do življenja in smisel za skupnost, saj jo razumemo kot referenčno točko, prostor moči in oazo miru. [...] Prispevki poudarjajo dva načina (modaliteti), ki ju je treba razviti v luči sinodalne poti: edinstvo skupnosti in veselje do življenja. Ta pot bo potekala po velikih bogoslužnih (liturgičnih) srečanjih (romanja ...) in bo spodbujala ljudsko pobožnost, prenavljala vero, krepila čut pripadnosti in tako bolje spremljala kristjane, da bodo pričevali za evangelij ljubezni kljub komunitarizmu in 'brisanju identitet', ki sta vse bolj vidna in agresivna« (Škofovska konferenca Burkine Faso in Nigra).

90. V državah na različnih območjih sveta »vez mnogih krščenih s Cerkvijo poteka predvsem po ljudski religioznosti. [...] Mnogi menijo, da je to znak pripadnosti Cerkvi, zato ga je treba spodbujati in evangelizirati, da bi tako dosegli bolj intenzivno soudeleženo (participacijo) in zavestno vključenost v krščansko življenje« (Panamska škofovska konferenca).

Napetosti, ki jih je treba obvladati: prenova in sprava

91. Številna poročila močno spodbujajo sinodalni stil bogoslužnega (liturgičnega) obhajanja, ki bi omogočal dejavno soudeležbo (participacijo) vseh vernikov pri sprejemanju vseh razlik, spoštovanju vseh služb in priznavanju vseh karizem. V sinodalnem poslušanju so bila zabeležena mnoga vprašanja, ki jih je treba obravnavati v tej smeri: od ponovnega razmisleka o bogoslužju, ki je preveč osredotočeno na mašnika, do načinov dejavne soudeležnosti (participacije) laikov in dostopa žensk do duhovnih vlog. »V zvestobi izročilu (tradiciji), njeni prvinskosti, izvornosti, starodavnosti in enovitosti si prizadevamo za bolj živo liturgično praznovanje, v katerem bo soudeležena (participirana) celotna skupnost verujočih: duhovniki, laiki, mladina in otroci, ki znajo razločevati znamenja časa. Mladi skušajo s pesmijo dobiti svoj prostor v bogoslužju, kar je zelo pozitivno« (Etiopijska škofovska konferenca).

92. Sedanje izkušnje Cerkva kažejo na vrsto sporov, ki jih je treba obravnavati na sinodalen način, na primer na razločevanje odnosa do predkoncilskih obredov: »Razdeljenost glede obhajanja bogoslužja se je pokazala tudi v sinodalnih posvetovanjih. 'Žal so v Cerkvi delitve tudi zaradi obhajanja evharistije. Najpogostejša tema v zvezi z bogoslužjem je obhajanje maše po predkoncilskem obredu.'

Izraženo je bilo obžalovanje zaradi omejenega dostopa do misala iz leta 1962. Mnogi so menili, da razlike glede načina obhajanja bogoslužja 'včasih dosežejo raven sovražnosti. Obe sprti strani sta poročali o tem, da ju zaradi drugačnosti druga stran obsoja'« (Ameriška škofovska konferenca). Evharistija, zakrament edinosti v ljubezni do Kristusa, ne more postati razlog za spore, ideologijo, razdor ali delitev. Na življenje mnogih Cerkva neposredno vplivajo tudi elementi napetosti, značilni za ekumenska področja, kot je skupno obhajanje evharistije. Nazadnje je treba omeniti še težave, povezane z načini inkulturacije vere in medverskega dialoga, ki prav tako vplivajo na oblike obhajanja in molitve.

93. V poročilih so poudarjene tudi glavne pomanjkljivosti trenutne prakse obhajanja, ki zamegljujejo njeno sinodalno učinkovitost. Posebej so poudarjeni: bogoslužni protagonizem duhovnika in nevarnost pasivnosti širše bogoslužne skupnosti; slabo pridiganje, vključno z oddaljenostjo med vsebino pridige, lepoto vere in konkretnim življenjem; ločenost med bogoslužnim življenjem zbora in družinsko mrežo skupnosti. Skoraj soglasno je bila v poročilih omenjena slaba kakovost homilij: pozvala so h »globljim homilijam, osredinjenim na evangelij in na dnevna berila, ne pa na politiko, ter uporabi razumljivega in privlačnega jezika, ki se nanaša na življenje vernikov« (Maronitska cerkev).

94. Poseben vir trpljenja so tiste situacije, v katerih je vernikom zaradi različnih vzrokov oviran ali onemogočen dostop do evharistije in drugih zakramentov. V poročilih je odločno izražena zahteva po iskanju rešitev za te oblike zakramentalne prikrajšanosti. Navedena sta na primer skupnosti, ki živijo na zelo oddaljenih območjih, in zaračunavanje pristojbin za dostop do praznovanj, kar diskriminira najrevnejše. V številnih povzetkih je izražena tudi bolečina, ki jo izkušajo razvezani in ponovno poročeni ter tisti, ki so sklenili poligamne zakone, ker ne morejo pristopati k zakramentom. Soglasja o tem, kako ravnati v teh situacijah, ni: »Svetega obhajila ne morejo prejeti razvezani in ponovno poročeni. Zaradi tega izključevanja so zelo prizadeti. Nekateri menijo, da bi morala biti Cerkev bolj prilagodljiva, drugi pa, da je treba to prakso ohraniti« (Malezijska škofovska konferenca).

Sinodalni slog praznovanja (obhajanja)

95. Sinodalni proces je bil hkrati tudi priložnost za ponovno doživljanje raznolikih oblik molitve in obhajanja, kar je povečalo željo, da bi bila ta raznolikost bolj dostopna v običajnem življenju skupnosti. V francoskem poročilu so izražena tri prizadevanja. »Prvo [...] zadeva raznovrstnost bogoslužij (liturgij) v korist obhajanja Besede, to je trenutkov molitve, ki v središče postavljajo meditacijo svetopisemskih besedili. Drugo prizadevanje, manj pogosto, opozarja na pomen romanj in ljudskih pobožnosti. Tretje pa poziva k ponovni bogoslužni (liturgični) formaciji, da bi odpravili težavo, ki jo omenjajo številna poročila, in sicer nerazumljivost jezika, ki ga običajno uporablja Cerkev« (Francoska škofovska konferenca). Nekatere regije omenjajo problem bogoslužne reforme – tudi v vzhodnih Cerkvah, kjer je bogoslužje globoko povezano z identiteto Cerkve: »V naši Cerkvi je bogoslužna (liturgična) reforma primerna, da bi v luči Svetega Duha ponovno prebrali delovanje in soudeležnost (participacijo) Božjega ljudstva pri Božjem delu v našem času« (Grško-melkitska Cerkev).

96. Mnoge Cerkve poudarjajo tudi, kako pomembno je povezovanje bogoslužnega obhajanja (liturgičnega praznovanja) ter različnih oblik dialoga in bratskega druženja. »Druženje in bratstvo sta bila vedno del izkustva [sinodalnih srečanj]. Na vsakem srečanju, od prvega do poznejših posvetov v župnijah in pastoralnih strukturah, smo imeli *salu-salo* (skupni obed). Mnogi so poudarili, da so [sinodalna] srečanja pozitivno vplivala na obhajanje bogoslužij« (Filipinska škofovska konferenca).

97. Raznolikost obrednih izročil bogoslužne molitve in simbolnih oblik, s katerimi se izražajo različne kulture, je po mnenju vseh bogastvo. Obnovljena ljubezen do duhovnosti, zavezanost k skrbi za lepoto in sinodalni slog obhajanja – vse to podpira sijaj misijonarske Cerkve: »Vsi prejeti prispevki govorijo o praznovanju (obhajanju) kot prostoru, ki lahko ponudi navdih in pomaga živeti vero v osebni, družinskem, poklicnem življenju, v soseski in v sami skupnosti« (Urugvajska škofovska konferenca).

4 Nadaljnji koraki

98. Ob pogledu v prihodnost sinodalnega procesa moramo upoštevati zelo različni časovni obzorji. Prvo obzorje je daljše časovno obdobje, v katerem sinodalnost dobiva obliko stalnega klica k osebni spreobrnjenju in prenovi Cerkev. Drugo obzorje, ki je očitno v službi prvega, pa usmerja našo pozornost na dogodke celinske faze, ki jo sedaj doživljamo.

4.1 Pot spreobrnjenja in prenove

99. V poročilih Božje ljudstvo izraža željo, da bi bili manj Cerkev vzdrževanja in ohranjanja in bolj Cerkev, ki gre ven v poslanstvo. Pokazalo se je, da obstaja povezava med poglobljanjem občestva po sinodalnosti na eni in krepitvijo poslanstva na drugi strani: živeti sinodalnost vodi k prenovi poslanstva. Kot piše v španskem poročilu: »Menimo, da nas občestvo mora pripeljati v stanje stalnega poslanstva: srečevanje, poslušanje, dialog, refleksija, skupno razločevanje, to so dejanja, ki imajo sama po sebi pozitiven učinek, a nimajo smisla, če niso usmerjena v to, da nas silijo v preseganje nas samih in naših osnovnih skupnosti, da bi izvrševali poslanstvo, ki nam je kot Cerkvi zaupano« (Španska škofovska konferenca).

100. Božje ljudstvo je našlo veselje v skupni hoji in izrazilo željo, da bi jo nadaljevalo. Kako bomo v tem uspeli kot zares globalna katoliška skupnost, je treba v polnosti še odkriti: »Hoditi na sinodalni način, s poslušanjem drug drugega, s sodelovanjem v poslanstvu in v prizadevanju za dialog, ima verjetno razsežnost 'med že in še ne'. Že obstaja, a je treba še veliko narediti. Laiki so sposobni, nadarjeni in pripravljeni prispevati vedno več, če jim je le dana priložnost. Nadaljnje raziskave in študije na ravni župnije lahko odprejo še več poti, na katerih bi bil prispevek laikov lahko izjemno velik, rezultat pa bi bila živahnejša in bolj cvetoča Cerkev, kar je cilj sinodalnosti« (Namibijska škofovska konferenca). Smo učeča se Cerkev. Da bi bili učljivi, potrebujemo stalno razločevanje, ki nam bo pomagalo skupaj brati Božjo besedo in znamenja časa ter še naprej hoditi v smeri, ki nam jo kaže Duh.

101. Istočasno hoditi skupaj kot Božje ljudstvo od nas zahteva tudi, da prepoznamo potrebo po stalnem spreobračanju, individualnem in skupnem. Na institucionalni in pastoralni ravni to spreobračanje pomeni prav tako stalno prenavljanje Cerkve, njenih struktur in njenega sloga po poti trajnega *aggiornamenta*, dragocene dediščine drugega vatikanskega koncila, na katerega smo poklicani, da se ozremo ob praznovanju njegove šestdesete obletnice.

102. Na poti spreobrnjenja in prenove so nam v oporo darovi, ki smo jih prejeli v prvem letu sinodalne poti, začeni s tistim, kar nam Jezus stalno kaže v evangelijih: da svobodna in zastonjska pozornost do drugega, ki je osnova poslušanja, ni omejen vir, ki bi ga ljubosumno varovali, temveč prekipevajoč vir, ki ne presahne, ampak je toliko bolj poln, kolikor bolj iz njega črpamo. Poslušanje in dialog sta poti za dostop do darov, ki nam jih daje Duh po večplastni raznolikosti ene Cerkve: do karizem, poklicanosti, talentov, veščin, jezikov in kultur, duhovnih in teoloških izročil, različnih oblik obhajanja in zahvaljevanja. Poročila ne pozivajo k uniformiranosti, prosijo pa, da se naučimo rasti v iskreni harmoniji, ki bo krščenim pomagala izpolniti njihovo poslanstvo v svetu z ustvarjanjem potrebnih vezi, da bomo z veseljem hodili skupaj.

103. Sporočilo sinode je preprosto: učimo se hoditi skupaj in sestiti skupaj k lomljenju enega kruha na način, da bo lahko vsakdo našel svoje mesto. Vsi so povabljeni k sodelovanju na tem potovanju, nihče ni izključen. K temu se čutimo poklicane, da lahko verodostojno oznanjamo Jezusov evangelij vsem ljudem. To je pot, ki jo poskušamo nadaljevati tudi v celinski fazi.

4.2 Metodologija za celinsko fazo

104. Dokument za celinsko fazo (DCF) nas vabi, da naredimo naslednji korak na tem duhovnem potovanju »za sinodalno Cerkev: občestvo, sodelovanje (participacija, soudeležnost) in poslanstvo«, ter postavlja referenčno točko: »Kot je bilo izkustvo učencev v Emavsu samo začetek njunega novega poslanstva, je tudi naš sinodalni proces le prvi korak« (Škofovska konferenca Ruske federacije). Celinska faza vzpostavlja priložnost, da živimo sinodalnost, ki se je šele učimo umevati. Sedaj smo vabljeni, da jo konkretno vadimo.

105. DCF, ki zbira in vrača krajevnim Cerkvam, kar je Božje ljudstvo z vsega sveta povedalo v prvem letu sinode, ima namen, da nas usmerja in nam omogoča poglobljeno razločevanje ob upoštevanju temeljnega vprašanja, ki animira celoten proces: »Kako se danes na različnih ravneh (od krajevne do vesoljne) uresničuje 'skupna hoja', ki Cerkev omogoča, da oznanja evangelij v skladu z zaupanim ji poslanstvom? H katerim korakom nas vabi Sveti Duh, da bi rasli kot sinodalna Cerkev?« (Pripravljalni dokument, št. 2).

106. DCF je torej privilegiran instrument, ob katerem v času celinske faze lahko poteka dialog krajevnih Cerkva med seboj in z vesoljno Cerkvijo. Pri nadaljevanju tega procesa poslušanja, dialoga in razločevanja se bo refleksija osredotočila na tri vprašanja:

- Kateri **uvidi** so po branju DCF-ja v molitvenem vzdušju najbolj v sozvočju z življenjskimi izkušnjami in konkretno stvarnostjo Cerkve na vaši celini? Katere izkušnje so za vas nove ali so vas razsvetlile (navdihnile)?
- Katere bistvene napetosti ali razhajanja se po branju DCF-ja v molitvenem vzdušju zdijo še posebej pomembna z vidika vaše celine? Katera **vprašanja ali težave** je torej treba obravnavati in upoštevati v naslednjih korakih procesa?
- Če pogledamo, kaj je razvidno iz prejšnjih vprašanj, katere so **prednostne naloge, ponavljajoče se teme in pozivi k delovanju**, ki jih lahko delite z drugimi krajevnimi Cerkvami po svetu in o katerih bi razpravljali na prvem sinodalnem zasedanju oktobra 2023?

Ključne faze v procesu

107. Vsako celinsko zasedanje je poklicano, da o DCF-ju pripravi proces razločevanja, ki je primeren za krajevni kontekst, in da o tem sestavi končni dokument. Končni dokumenti vseh sedmih celinskih zasedanj bodo podlaga za pripravo dokumenta *Instrumentum Laboris*, ki bo končan do junija 2023.

108. Velika večina škofovskih konferenc, s katerimi se je posvetovalo Generalno tajništvo sinode, želi, da bi bili v celinsko fazo vključeni predstavniki celotnega Božjega ljudstva. Zato se spodbuja, da

bi bila vsa zborovanja cerkvena in ne zgolj škofovska. Zagotovi naj se sestavo, ki bo na primeren način predstavljala raznolikost Božjega ljudstva: škofov, duhovnikov, diakonov, posvečenih žena in moških, laikov in laikinj. V zvezi s sodelujočimi na celinskih zasedanjih je treba posebno pozornost posvetiti ustrezni navzočnosti žensk in mladih (laikov in laikinj, redovnikov in redovnic v formaciji, semeniščnikov); ljudi, ki živijo v revščini ali na obrobju družbe, in tistih, ki imajo neposreden stik s temi osebami; bratskih predstavnikov drugih krščanskih veroizpovedi; predstavnikov drugih religij in verskih izročil ter nekaterih brez verske pripadnosti. Škofje so povabljeni, da se po koncu celinskih zasedanj srečajo med seboj in kolegialno pregledajo doživetu sinodalno izkušnjo z vidika svoje posebne karizme in vloge. Še posebej so škofje pozvani, da odkrijejo ustrezne načine za izvajanje svoje naloge potrditve in odobritve končnega dokumenta, da bo zagotovo sad pristne sinodalne poti, da bo spoštoval proces, ki se je zgodil, in zvesto upošteval različne glasove Božjega ljudstva na posamezni celini.

109. Postopek bodo od objave tega DCF-ja do priprave dokumenta *Instrumentum Laboris* zaznamovali naslednji koraki:

1) DCF bo poslan vsem škofom ordinarijem. Vsak od njih bo skupaj s škofijsko sinodalno ekipo, ki je koordinirala prvo fazo, pripravil cerkveni proces razločevanja o DCF-ju, začeni s tremi vprašanji, zapisanimi v točki 106. Vsaka krajevna Cerkev bo tako imela priložnost prisluhniti glasovom drugih Cerkev, zbranim v DCF-ju, in nanje odgovoriti z vidika lastnih izkušenj.

2) Z vključitvijo lastne sinodalne ekipe ima vsaka škofovska konferenca nalogo, da v najbolj primerni obliki glede na svoj kontekst zbere in povzame razmišljanja vsake posamezne škofije o treh vprašanjih.

3) Razmišljanje in razločevanje vsake škofovske konference bo nato podeljeno na celinskem zasedanju na način, ki ga bo opredelila celinska delovna skupina.

4) Pri načrtovanju vodenja vsakega posameznega celinskega zasedanja bi bilo morda koristno razmisliti o tem, kako uporabiti splošno razširjeno in zelo cenjeno metodo »duhovnega pogovora« (glej *Vademecum*, dodatek B, št. 8), ki lahko olajša sodelovanje vseh pri

razločevanju. Še posebej je treba upoštevati tri faze: vsak udeleženec dobi besedo, odmev na slišano od drugih in razločevanje sadov s strani skupine. Kot je že poudarjeno v metodoloških navodilih, bo na celinskih zasedanjih pomembno zagotoviti sodelovanje škofov, duhovnikov, diakonov, laikov in laikinj, posvečenih mož in žena ter ljudi, ki so sposobni izraziti stališča tistih, ki živijo na robu [ta stavek je v nekaterih jezikih izpuščen, op. prev.].

5) Vsako celinsko zasedanje bo izdelalo svoj končni dokument na približno dvajsetih straneh, v katerem se bo soočilo s tremi vprašanji glede na posebnost lastnega konteksta. Končne dokumente mora vsaka celinska delovna skupina predložiti tajništvu sinode do 31. marca 2023. Na podlagi končnih dokumentov celinskih zasedanj se bo do junija 2023 pripravil *Instrumentum laboris*.

INFOGRAFIKA

SINODALNI PROCES:

- proces poslušanja, srečevanja, dialoga, razločevanja;
- prva faza: maj 2022–15. avgust 2022;
- 9.–10. oktober 2021: začetek sinodalnega procesa po vsem svetu;
- digitalno posvetovanje po mrežah družbenih medijev – projekt *Cerkev te posluša*;
- krajevno posvetovanje;
- druga faza: od januarja do marca 2023;
- 15. avgust 2022: rok za oddajo povzetkov;
- 27. oktober 2022: objava Dokumenta za celinsko fazo;
- sedem celinskih sinodalnih zasedanj;
- dialog med Cerkvami posameznih regij;
- tretja faza;
- 31. marec 2023: rok za oddajo končnega dokumenta sedmih celinskih zasedanj;
- junij 2023: *Instrumentum Laboris*;
- 4.–29. oktober 2023: prva seja XVI. rednega splošnega zasedanja škofovske sinode;
- oktober 2024: druga seja XVI. rednega splošnega zasedanja škofovske sinode;
- Cerkev nadaljuje izvajanje svoje sinodalne razsežnosti;
- Krajevne Cerkve – Božje ljudstvo – vesoljna Cerkev – dialog.

»Razširi prostor svojega šotora, razpni pregrinjala svojih bivališč. Nikar ne varčuj! Podaljšaj svoje vrvi, utrdi svoje kole!« (Iz 54,2)